

Ondernemend Breda

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

In 2021 bleek hoe belangrijk het is om te blijven investeren in een sterke en weerbare economie. Breda bleef in de alomveranderende en onzekere situaties als eerste zorgen voor adequate dienstverlening en ondersteuning.

Corona had een grote impact op onze ambities voor Breda als vitale en ondernemende stad. We moesten telkens onze focus verleggen naar de knelpunten die speelden in de stad en bij onze partners. De crisisaanpak heeft ook in 2021 veel inzet gevraagd, maar tegelijkertijd grote waarde gehad om de lokale economie veerkrachtig en weerbaar te houden.

Perspectief

Veel ondernemers hadden hun handen vol om hun bedrijf draaiend te houden. Velen hadden behoefte aan perspectief, terwijl het lastig was om de blik vooruit te richten. Acute personeelstekorten vragen immers om iets anders dan anticiperen op toekomstige tekorten aan professionals. En het wegwerken van schulden staat innovatie in de weg. Vanuit de overtuiging dat technologie en creativiteit ons op weg helpen naar een toekomstbestendige economie, bleef de economische visie ook in 2021 ons kompas.

Culturele sector

Ook van de culturele sector werd veerkracht en flexibiliteit gevraagd. Organisaties en kunstenaars hebben veel inspanningen geleverd om telkens weer om te gaan met de aangepaste maatregelen. Helaas stond ook 2021 in het teken van lege theaterzalen, geannuleerde voorstellingen en afgelaste exposities en helaas is het einde nog niet in zicht. De culturele sector was vooral bezig met overleven en het zoeken van andere werkwijzen om het publiek tóch te bereiken binnen de 1,5 metersamenleving. De steunpakketten leidden er in 2021 toe dat de lokale culturele infrastructuur in stand is gebleven, op professioneel én op amateurniveau. Kunstorganisaties worstelden nog steeds met vragen en onzekerheden en het echte einde is nog niet in zicht. Het publiek liet het deels door onzekerheid afweten en het is nog niet helder hoe zij weer bereikt kunnen worden. Grotere producties werden niet opgepakt en een deel van het personeel zocht een baan buiten de culturele sector.

Aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt

De personeelstekorten maakten de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt nóg belangrijker. We hebben concrete omscholingstrajecten gerealiseerd met mbo- en hbo-instellingen, zoals de Zorgschool, de IT-campus en de Horeca en Hospitality Academy.

Grote projecten

Binnen de grote projecten zijn grote stappen gezet. Met de aankoop van 't Zoet (begin 2021) kunnen we de ambitie voor CrossMark realiseren. De aanmerking van CrossMark als een van de 14 landelijke gebiedsontwikkelingen in het kader van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) van het Rijk is hier ondersteunend aan. Met de rijksimpuls voor de woonagenda bereiden we de Strip in het Havenkwartier voor. Ook projecten als Eureka, 5Tracks en Drie Hoefijzers zijn van start gegaan. Voor de Nieuwe Mark is de aanbesteding van de 1e fase voorbereid.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De coronapandemie stelde de veerkracht van ondernemers en werknemers ook in 2021 flink op de proef. De meest getroffen sectoren hadden na een moeilijk jaar nog maar weinig reserves. Het herstel van de economie gaf macro-economisch weliswaar een positief beeld, maar de werkelijkheid bleef voor veel lokale ondernemers minder rooskleurig. Desondanks bleek de creativiteit en veerkracht van Bredase ondernemers groot.

In december kregen veel ondernemers opnieuw te maken met een lockdown. Met een nieuw steunpakket zorgden we ervoor dat succesvolle initiatieven uit eerdere steunpakketten konden worden voortgezet. Denk aan het aanbieden van coaching en een fonds dat renteloze leningen biedt aan bedrijven en instellingen die tussen wal en schip vallen.

Ondanks de aanhoudend zorgelijke coronasituatie, boekten we in 2021 toch successen bij de uitvoering van onze economische visie. Vasthouden aan deze strategie is de beste weg naar economisch herstel. In 2021 hebben we opnieuw gewerkt vanuit de 3 uitvoeringsprogramma's:

- Kracht van toegepaste innovatie.

- Ondernemen met lef.
- Verrassende stad.

Recente cijfers over de werkgelegenheid scoren boven de doelstelling. Deels is dat natuurlijk te verklaren door de steunpakketten, maar de economie groeide ook flink. De cijfers van de sector Toegepaste Technologie en Creativiteit waren zelfs nog beter. Dit toont opnieuw het belang aan van deze sector en van onze strategie voor Breda. Daarnaast is goed te zien dat ondernemers de dienstverlening van de gemeente enorm hebben gewaardeerd.

Voor de gewenste ontwikkeling heeft Breda per jaar 20 hectare vrij uitgeefbare grond nodig. Op dit moment is de stand 2,5 hectare en laten nieuwe werklocaties nog enige tijd op zich wachten. Het ontbreken daarvan gaat de groei van Bredase ondernemers en nieuwe vestigers remmen.

De afdeling Economie heeft in grote lijnen haar projecten uitgevoerd zoals aangegeven in de begroting. Toch konden niet alle activiteiten worden uitgevoerd, waardoor sommige budgetten niet volledig zijn ingezet. De coronapandemie is daarvoor de belangrijkste oorzaak met beperkende maatregelen als een lockdown en het beperkt ontmoeten van anderen. Daardoor konden beurzen en evenementen niet doorgaan. Daarnaast moesten wij onze capaciteit anders inzetten voor coronagerelateerde activiteiten. Het gebrek aan (uitvoerings)capaciteit beperkte de voortgang op digitaliseringsprojecten en de ontwikkeling van werklocaties.

Binnen het maatregelenpakket voor corona werden niet alle beschikbare middelen aangesproken. De aanpak van de leegstand wordt bijvoorbeeld pas in 2022 uitgevoerd. (Startende) horecaondernemers deden minder dan verwacht een beroep op financiële ondersteuning en een aantal maatregelen werden opgevangen binnen de reguliere begrotingen van de programma's.

Digitalisering

In september 2020 hebben we het masterplan digitalisering vastgesteld: Bredata. Afgelopen jaar zijn we gestart met de uitvoering vanuit de 4 strategische lijnen: hardware, software, mindware en orgware.

- **Hardware**
De gemeenteraad heeft besloten om 65 kilometer glasvezel aan te leggen om de (digitale) dienstverlening veiliger en beter uit te voeren en innovatie mogelijk te maken. Dit netwerk wordt in de toekomst via de BrabantRing ontsloten, zodat de uitwisseling van maatschappelijke digitale diensten in de provincie mogelijk wordt.
- **Software**
Voor mensen met een beperking is een app ontwikkeld, zodat zij zo makkelijk mogelijk de stad kunnen bezoeken. Verder hebben we een project uitgevoerd rond de mogelijkheden van kunstmatige intelligentie (AI) in de openbare ruimte.
- **Mindware**
In coronatijd was het extra belangrijk dat iedereen mee kon doen met de digitale mogelijkheden. We hebben aansluiting gezocht bij de Huh-formule, de Digimaatjes en de inspiratiebus, waarbij ouderen en zorgbehoevenden kennis kunnen maken met technologie. Door corona konden diverse evenementen niet doorgaan. Deze plannen zijn verschoven naar een volgend jaar.
- **Orgware**
We zijn gestart met een verkenning naar een dataplatform om dynamische data over de stad centraal te organiseren.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Ondersteuning, dienstverlening en uitvoering economische visie

Ondernemers die in 2021 (nog steeds of opnieuw) getroffen werden door de coronapandemie, hielpen we bij knelpunten en vraagstukken. Dat deden we door mee te denken en door gerichte dienstverlening en ondersteuning te bieden. Daarnaast werkten we aan het uitvoeringsprogramma van de economische visie en zorgden we ervoor dat de blik ook op de langere termijn gericht bleef.

- **De kracht van toegepaste innovatie**

- We bouwden verder aan de innovatieclusters van bedrijven en kennisinstellingen. Deze clusters (robotica, games, AI & Data, IT en circulaire economie) werden robuuster en kregen daarmee meer impact, banen en profiel. Allianties als Breda Game City en Breda Circulair organiseerden (internationale) activiteiten en zetten Breda hiermee op de kaart. De fysieke broedplaats van Breda Robotics kwam na het wegvallen van de beperkende coronamaatregelen tot bloei en bood de ruimte voor opdrachten van bedrijven en studenten. In 2021 hebben 196 bedrijven en 109 studenten meegewerkt met Breda Robotics.
- De focus op Toegepaste Technologie en Creativiteit heeft geleid tot specifieke acquisitie op bijvoorbeeld gaming. Dit heeft geleid tot contacten met 5 veelbelovende internationale leads.
- Met de subsidieregeling Toegepaste Technologie en Creativiteit daagden we ondernemers en partijen uit om met nieuwe ideeën te komen en bij te dragen aan de doelen van onze economische visie. De subsidieregeling is maximaal benut.
- Goede informatievoorziening en nauw contact met ondernemers was cruciaal voor een breed bereik van onze inzet. We lanceerden in september het nieuwe online ondernemersplatform BredaBusiness.com en voegden een YouTube-kanaal, een LinkedIn-kanaal en een eigen BredaBusiness-podcast toe aan onze communicatiemiddelen. Ook hebben we een internationale promotiefilm gelanceerd en de geur van Breda, L'eau de Breda, geïntroduceerd.
- Om de ontwikkelingen ruimtelijk goed te kunnen faciliteren, hebben we begin 2021 de Ruimtelijk Economische Strategie opgeleverd. Deze vormde de basis om verder te bouwen aan het concept 'Innovatiedistrict Breda'. De realisatie van de B'Wise Startup Incubator in Gebouw C was een eerste mijlpaal en leverde ruim 65 inschrijvingen op. Dit bracht ook andere partijen samen: de ambitie om het klimaat voor startups te verstevigen werd op bestuurlijk niveau bekrachtigd door Breda, REWIN, BUas, Avans Hogeschool, BOM en Braventure.

- **Ondernemen met lef**

- Ook in 2021 stonden de coaches van Business Coach Breda klaar voor ondernemers. Zij hielpen hen met perspectiefvragen, hun strategie en workshops over bedrijfsontwikkeling. Daarnaast was er specifiek voor horecabedrijven de Roadmap Horeca, waarmee advies, ondersteuning en begeleiding op maat werd geboden.
- Om het mkb te ondersteunen, voerden we vanuit de mkb-deal projecten uit rond innovatie, digitalisering en human capital. Daarnaast startten we nieuwe samenwerkingen op met het onderwijs, bedrijven en experts. Deze richtten zich vooral op digitalisering en verduurzaming.
- West-Brabant Data-Economie zet datacoaches in bij mkb'ers. Daarnaast is de Digitale Werkplaats opgericht: vanaf 2022 helpen studenten van 3 onderwijsinstellingen ondernemers met digitale vraagstukken. Het programma SustainABLE is in 2021 gestart met studenten van Avans Hogeschool en kijkt met ondernemers naar duurzamere businessmodellen.
- De dienstverlening van het ondernemersteam stond ook afgelopen jaar vooral in het teken van de gevolgen van de coronamaatregelen. Samen met ondernemers bedachten we oplossingen, zoals het inrichten van horeca-checkpoints voor toegang en de verruiming van de terrassen.
- Daarnaast hebben we onder meer ingezet op het verhogen van de samenwerkingsgraad op bedrijventerreinen en hebben we ondernemers ondersteund die gehuisvest zijn op gemeentelijke locaties die een andere invulling gaan krijgen.
- Een onderzoek onder jongeren, afstudeerders en young professionals bood inzicht in de aantrekkingskracht van de stad en onze bedrijven op talenten. Deze resultaten gebruiken we voor een vervolgaanpak van Talentcity.

- Vanwege de grote vraag naar IT-personeel startten we medio 2021 met een 'aanvalsplan', waarbij samenwerkingspartners uit het bedrijfsleven en het onderwijs aanhaakten.
 - Personeelsvraagstukken liggen op het snijvlak van economie, onderwijs en arbeidsmarkt. In dit complexe speelveld hebben we ons gericht op het verkrijgen van inzicht en het uitwerken van een aanpak rond IT-personeel.
 - Samen met het WSP en onderwijspartners ondersteunden we werkgevers met personeelsvraagstukken. Dit deden we in lokaal en regionaal verband. Daarbij richtten we ons op de korte én de lange termijn (human-capital-strategie).
- **Verrassende stad**
 - Ook in 2021 werden we uitgedaagd om de stad en de ruimte anders te benutten. Ondanks de beperkingen hielden we de stad aantrekkelijk. Ondernemers konden blijven denken in (nieuwe) mogelijkheden. Helaas hadden we ook in 2021 te maken met evenementen die niet door konden gaan en de (gedeeltelijke) sluiting van de detailhandel, horeca en culturele voorzieningen.
- **Vitale stad**
 - Onze visie op de ontwikkelrichting voor de horeca, detailhandel, evenementen en werklocaties is bijna afgerond. Na overleg met onze partners hebben we de besluitvorming over het horecabeleid, de detailhandel en de overnachtingsvisie uitgesteld naar 2022. Waar mogelijk nemen we de langetermijneffecten van corona hierin mee.
 - Breda Marketing heeft haar meerjarenstrategie 2022-2026 opgeleverd op basis van de Omgevingsvisie en het Verhaal van Breda. Op basis hiervan sluiten we een nieuwe uitvoeringsovereenkomst af.
- **Gastvrij en creatief**
 - Samen met het ondernemersfonds en Breda Marketing hebben we bewoners en bezoekers verleid om lokaal te kopen en ook hun vrije tijd dicht bij huis door te brengen en nieuwe, onbekendere plekken in en om Breda te bezoeken. Zo wilden we de lokale economie een impuls geven en zorgen dat bezoekers zich beter over de stad zouden spreiden. Daarnaast hebben we een pilot uitgevoerd met camerabeelden voor druktemeting en 1,5 meter afstand.
 - Eind 2019 hebben het Ondernemersfonds Breda en Breda Marketing het initiatief genomen om een toekomstbeeld voor de binnenstad te schetsen. Dit heeft geleid tot het inspiratiedocument 'Poets de Parel op! De meest gastvrije binnenstad in 2030'. In deze notitie wordt omschreven hoe de binnenstad op weg naar 2030 verbonden kan worden met het rijke verleden, de culturele rijkdom en de ambities van het centrumgebied en de spoorzone rond de binnenstad. Het is nu aan de betrokken partijen om deze ambitie waar te maken. Zij hebben hiervoor een uitvoeringsprogramma opgesteld.
- **Unieke stad met beleving**
 - Voor het Nassauverleden is een belevingsconcept opgezet, dat inwoners en bezoekers het koninklijke verleden en heden op een eigentijdse manier laat beleven. Het Nassauverleden in Breda is onderdeel van de landelijke verhaallijn, die samen met steden als Den Haag, Delft, Leeuwarden en Apeldoorn is uitgewerkt en wordt gepromoot.
 - We hebben onderzocht of er draagvlak was bij ondernemers om collectief de verlichting op de Grote Markt aan te pakken. Mede door de coronacrisis was hier onvoldoende draagvlak voor. De aanlichting van het monumentale stadhuis aan het Stadserf is uitgewerkt en wordt naar verwachting begin 2022 uitgevoerd. In samenwerking met de ondernemers is de sfeerlichting aan de Haven vernieuwd en aangebracht. Daarnaast hebben we een aantal andere historische panden en objecten geselecteerd die het Nassauverhaal van Breda verbeelden. Daarvoor maken we het komend jaar lichtontwerpen. Studenten van Avans Hogeschool en BUas hebben ideeën aangeleverd, die een vernieuwende,

interactieve aanvulling op het lichtplan zijn en het verhaal van Breda op een verrassende manier vertellen. Hierbij werken we samen met Breda Marketing om de koppeling te maken naar andere activiteiten rondom het Nassauverhaal. We hebben een concept-lichtprotocol opgesteld om de beoordeling van aanvragen voor lichtscènes te kaderen.

- **Werklocaties**

- Alle percelen op het Rithmeesterpark waren eind 2021 'bezet': ze zijn verkocht, gereserveerd of onderwerp van intensieve gesprekken met geïnteresseerde bedrijven. Dit geldt ook voor nagenoeg alle percelen op de werklocatie Werkdonken. Op het Rithmeesterpark hebben we mooie bedrijven als de AMT Group en Nobotel mogen verwelkomen.
- In 2021 is 15,7 hectare bedrijventerrein verkocht. Per 31 december 2021 is nog 7,5 hectare beschikbaar, waarvan 5 hectare is gereserveerd. Het streven om 20 hectare bedrijventerrein beschikbaar te hebben, gaan we niet halen.
- De strategie voor de werklocaties is verwoord in de Omgevingsvisie 2040. Het tekort aan bedrijventerreinen komt hierin naar voren.
- We zijn in 2021 verdergegaan met het toekomstbestendig maken van de werklocaties. We hebben onder andere een groenproject opgezet, waarbij we zijn gestart op Emer-Zuid. Op Hazeldonk hebben we een toiletvoorziening voor vrachtwagenchauffeurs gerealiseerd om overlast tegen te gaan. We zijn onderzoeken gestart naar de revitalisering van de Krogten en de Druivenstraat. Daarnaast lopen er op diverse terreinen energie- en digitaliseringsprojecten. We zijn gestart met een traject om te komen tot energielabel C voor de kantoren.
- We hebben de leegstand van kantoren verder aangepakt door projecten als The Marker (voormalig UWW gebouw) en de voormalige Kadasterlocatie op te starten.
- We hebben BIZ-trajecten opgestart voor Steenakker en 3BO. De draagvlakmetingen hebben geen positief resultaat opgeleverd. In 2022 wordt op beide terreinen een nieuwe stemming georganiseerd.
- We hebben een nieuw regionaal afsprakenkader vastgesteld voor bedrijventerreinen.
- Voor de werklocaties zijn diverse monitoren in ontwikkeling. Voor de kantoren is deze opgeleverd.
- De detailhandelsvisie is opgesteld en wordt voorgelegd aan de gemeenteraad.
- De horecavisie is opgesteld en heeft de consultatie doorlopen. Echter na de consultatie bleken de coronacijfers weer te stijgen en hebben we de horecavisie geparkeerd, om deze in 2022 weer op te pakken. We organiseren hiervoor een toetsmoment om te bepalen of de effecten van de coronacrisis zorgen dat het beleidsstuk herzien moet worden. Om dit te toetsen kijken we naar het perspectief voor de branche en de ruimtelijk economische situatie.
- De overnachtingsvisie heeft vertraging opgelopen door andere prioritering en corona.
- In 2021 hebben we afspraken gemaakt over de realisatie van Five Tracks en is de realisatie gestart. Voor de Koepel heeft de gemeenteraad een nota van uitgangspunten vastgesteld. Het Rijksvastgoedbedrijf is een marktuitvraag gestart.

- **Internationalisering**

- In 2021 heeft het college de strategie Internationalisering vastgesteld. Er is een werkgroep samengesteld vanuit verschillende beleidsvelden om cross-overs te maken en de internationale profilering van Breda te versterken.

- We waren actief in Europese netwerken, zoals Benego, Eurocities, European Week of Cities and Regions en Digitalisering. We legden contacten met binnen- en buitenlandse partners in het kader van onze oriëntatie op samenwerkingskansen in Duitsland.
 - We hielden een pilot rond reshoring om bedrijven te ondersteunen bij het vraagstuk of het interessant is om productie uit Azië terug te halen. The Reshoring Connection en Tilburg University ontwikkelden hiervoor een tool en 3 bedrijven kregen een voucher om deze tool in te zetten.
 - Breda Internationals lanceerde een website voor internationals in Breda. We hebben ingezet op betere (online, meertalige) toegankelijkheid van onder andere de gezondheidszorg en de Bredase organisaties voor internationals. We organiseerden activiteiten voor de expatcommunity, zoals een online event op International Women's Day, workshops over vrijwilligerswerk en rondleidingen tijdens Open Monumentendag (bij het Stedelijk Museum Breda en langs de Blind Walls). Voor internationale studenten zijn de HBO Intro en het Good Mood Festival georganiseerd.
 - Een delegatie uit Wroclaw bracht in oktober 2021 een bezoek aan Breda om de herdenkingsactiviteiten bij te wonen.
 - In Yangzhou is een Breda Van Gogh Garden gerealiseerd tijdens de Horticultural Expo 2021. Ook zijn er online workshops gehouden over de waterprojecten en is de waterspeelplaats aangelegd, het geschenk van Breda voor het 10-jarige jubileum.
- **Digitalisering**
 - In 2021 hebben we verdere stappen gezet om ons voor te bereiden op nieuwe digitale diensten. Van de Bredase huishoudens heeft 49% de mogelijkheid om zich aan te sluiten op glasvezel. We hebben de vragen van de ondernemers op bedrijventerreinen gebundeld. Bij voldoende animo starten we in 2022 met de uitrol van glasvezel. De gemeenteraad heeft in 2021 akkoord gegeven voor de aanleg van een BredaRing en voor deelname aan de BrabantRing. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart.
 - We hebben gewerkt aan de belevingswaarde van de stad via diverse technologische oplossingen. We hebben meerdere innovatieve projecten gerealiseerd op het gebied van de binnenstad en bedrijventerreinen. Daarbij is bekeken hoe oplossingen als AI, drones en digital twins een meerwaarde kunnen bieden. Samen met de gemeente 's-Hertogenbosch hebben we een REACT-subsidie binnengehaald om extra aandacht te besteden aan het bezoeken van de binnenstad in het post-coronatijdperk.
 - Bij al deze nieuwe technologie stond de menselijke maat centraal. Welke ontwikkelingen zijn wenselijk voor inwoners en ondernemers? We zijn een onderzoek gestart naar het digitaal ontkoppelen van jongeren (12-18 jaar) en bekijken welke rol de publieke ruimte daarin speelt. Ook hebben we onderzoek gedaan naar manieren om hierover het gesprek aan te gaan met bewoners en partners. Parallel hieraan hebben we een verkenning uitgevoerd met partners naar een stedelijk ethisch team. Dat is een lerend, stedelijk ecosysteem met belangrijke spelers in de stad die zich bezighouden met digitalisering in de publieke ruimte. Samen met dit team worden ethische vraagstukken uitgewisseld en willen we vooral gaan leren. Zo wordt er een gezamenlijk stedelijk leertraject opgezet op het gebied van ethiek en ethische dialogen.
 - Het is belangrijk dat we transparant zijn over de digitale ontwikkelingen richting onze partners in de stad. We zijn gestart met een pilot SensRnet, die inzicht geeft in welke sensoren er zijn en waar die in de stad hangen.
 - De digitale ontwikkelingen in de buitenwereld gaan snel. Het is belangrijk om mee te kunnen bewegen. Omdat we dit niet alleen kunnen, werken we veel samen met partners vanuit de B5-steden, de Citydeal 'Een slimme stad, zo doe je dat', de G40, Het Urban Living Lab en meer. Met deze partners wisselen we veel kennis uit om zo de juiste projecten in te kunnen zetten.

- We hebben samenwerkingsverbanden met glasvezelaanbieders en onze B5-partners voor de ontwikkeling van de BrabantRing. Voor de innovatieve projecten hebben we challenges uitgezet in de vorm van een Europese aanbesteding, waardoor een project na succes herhaalbaar of schaalbaar kan zijn. In het werkveld van Smartcity zitten diverse marktpartijen.
- In Nederland zijn veel steden en de VNG bezig met het vraagstuk rond ethiek. Nieuwe technologie vraagt ook om een andere manier van afweging. Kennisuitwisseling met deze steden en met de universiteit is belangrijk om tot een Bredase manier te komen. Ook een verkenning met partners in Breda en onze inwoners heeft input gegeven.

RISICO'S

Binnen dit thema zien we de volgende risico's:

- In 2022 zijn er onvoldoende werklocaties om te voldoen aan de vraag van bedrijven. We kunnen niet alle bedrijven meer onderbrengen in onze stad. Dit gaat ten koste van (nieuwe) werkgelegenheid en economisch herstel.
- Het tekort aan geschikte arbeidskrachten beperkt de kans op economische groei.

INDICATOREN

Programma-indicatoren

Indicator: Waardering voor de stad (bezoekers) (audit nr 40)

Omschrijving: Rapportcijfer voor de binnenstad van Breda (gegeven door bezoekers)

Bron: Passantenonderzoek Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
	7,9		8		geen streefwaarde bepaald

In 2021 is geen bezoekersonderzoek uitgevoerd onder bezoekers van de binnenstad. Wél is aan inwoners gevraagd naar hun mening over de binnenstad. De inwoners geven de binnenstad een rapportcijfer van 7,9. Dat is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Indicator: Trots op de stad (inwoners) (audit nr 41)

Omschrijving: Percentage inwoners dat (heel) trots is op de stad Breda

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
69	68	70	71	73	tenminste handhaven huidige aandeel

Het aandeel inwoners dat (heel) trots is op de stad neemt in de afgelopen jaren licht toe tot 73% in 2021. Het streven (tenminste handhaven) is gerealiseerd.

Indicator: Economische Barometer (audit nr 42)

Omschrijving: Stand van de Economische Barometer

Bron: Economische barometer Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
7,2	7		5,9	6,4	6,5

De barometerscore is ieder jaar afhankelijk van een groot aantal invloeden. In 2021 was er - gemiddeld genomen - sprake van een groter herstel van de economie dan eerder verwacht. De realisatie waarde is in 2021 uitgekomen op een 6,4. De streefwaarde voor 2021 (medio 2020 bepaald op een 5,9) is daarmee gerealiseerd. Bij het opstellen van de begroting 2022 (medio 2021) is de streefwaarde voor 2022 bepaald op 6,5.

Indicator: Vestigingsklimaat (audit nr 43)

Omschrijving: Waardering van het vestigingsklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Ondernemerspeiling Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022

7,4		Minimaal 7		minimaal 7
-----	--	------------	--	------------

In 2021 is de waardering van het vestigingsklimaat niet gemeten. Er is voorrang gegeven aan meerdere corona-impactmetingen. De resultaten hiervan zijn voortdurend betrokken bij de (corona)dienstverlening aan ondernemers. Het vestigingsklimaat wordt weer gemeten in 2022.

Thema-indicatoren Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

Indicator: Werkgelegenheid Focussectoren (absoluut) (audit nr 2203)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in de focus sectoren toegepaste technologie en creatieve industrie (TT&C)

Bron: Vestigingenregister Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
20.440	21.281	21.207	tenminste handhaven werkgelegenheid op niveau realisatie 2020	21.800	handhaven niveau realisatie 2021 (bekend eind 2021)

Aantallen 2021 afgerond op 100-tallen. In 2021 is de werkgelegenheid in de focussectoren Toegepaste Technologie en Creativiteit met 2,9% toegenomen ten opzichte van 2020. In 2020 was nog sprake van een lichte daling. Voor de focussectoren streven we - in normale jaren - naar een jaarlijkse groei van 2%. In de loop van 2020 is - vanwege corona - de doelstelling voor 2021 naar beneden bijgesteld, tot het handhaven van het niveau van het voorgaande jaar. Dat bleek achteraf niet nodig: zelfs de oorspronkelijke doelstelling (2% groei) is ruim gerealiseerd.

Indicator: Werkgelegenheid Totaal (absoluut) (audit nr 44)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in Breda

Bron: Vestigingenregister Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
108.063	109.723	109.839	tenminste handhaven werkgelegenheid op niveau realisatie 2020	112.000	handhaven niveau realisatie 2021 (bekend eind 2021)

Aantallen 2021 afgerond op 100-tallen. De totale werkgelegenheid is in 2021 (jaarlijkse peildatum 1 april) toegenomen met 1,9% ten opzichte van 2020. In 2020 was nog sprake van een stabilisatie. In normale jaren (zonder corona) streven we naar een toename van 1,0% per jaar. In de loop van 2020 is - vanwege corona - de doelstelling voor 2021 naar beneden bijgesteld, tot het handhaven van het niveau van het voorgaande jaar. Dat bleek achteraf niet nodig: zelfs de oorspronkelijke doelstelling (1% groei) is ruim gerealiseerd.

Indicator: Ondernemersklimaat (audit nr 47)

Omschrijving: Waardering van het ondernemersklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Ondernemerspeiling Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
6,9			7		7

In 2021 is de waardering van het ondernemersklimaat niet gemeten. We hebben voorrang gegeven aan meerdere corona-impactmetingen. De resultaten hiervan zijn voortdurend betrokken bij de (corona)dienstverlening aan ondernemers. Het ondernemersklimaat wordt weer gemeten in 2022.

Productindicatoren Product Economische zaken

Indicator: Netto arbeidsparticipatie (audit nr 49)

Omschrijving: Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: %

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
69,7	70,6	69,2	geen streefwaarde bepaald		Zie toelichting

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar stuurt niet rechtstreeks op deze samengestelde indicator. De netto arbeidsparticipatie (het percentage werkende beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking) ligt in Breda hoger dan landelijk gemiddeld. Na een aantal jaren van stijging is in 2020 een daling zichtbaar. Deze daling - het gevolg van corona - doet zich vooral voor bij de 15-25 jarigen. Voorlopige cijfers over 2021 laten een herstel zien. De realisatiecijfers over heel 2021 zijn nog niet beschikbaar gesteld op www.waarstaatjegemeente.nl.

Productindicatoren Product Acquisitie en accountmanagement

Indicator: Dienstverlening (audit nr 50)

Omschrijving: Beoordeling van de dienstverlening van de gemeente Breda aan ondernemers

Bron: Ondernemerspeiling Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
6,7			7		7

De waardering van ondernemers voor de dienstverlening aan ondernemers wordt in de regel éénmaal per 2 jaar gemeten in de even jaren. In 2021 is deze 'brede ondernemerspeiling' niet gedaan. In plaats daarvan zijn: (1) meerdere corona-impactmetingen onder ondernemers uitgevoerd, (2) procesevaluaties uitgevoerd bij de Tozo en TONK steunmaatregelen. De rapportcijfers varieerden tussen de 7,6 (Tozo 2/3) en 9,0 (Tozo 5). (3) specifieke impactmetingen gedaan onder culturele makers.

Productindicatoren Product Evenementen

Indicator: Evenementenbeleid (audit nr 51)

Omschrijving: De gemiddelde waardering van Bredase bezoekers voor de evenementen die ze hebben bezocht

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
					geen streefwaarde bepaald

Door de coronacrisis zijn er in 2021 alleen in de zomer (op beperkte(re) schaal) evenementen geweest. Dit onderwerp is in 2021 (net als in 2020) niet gemeten in de jaarlijkse inwonersenquête.

Productindicatoren Product Grondexploitatie bedrijventerreinen

Indicator: ratio vraag/aanbod werklocaties (audit nr 52)

Omschrijving: Verhouding tussen het aantal hectare aan werklocaties dat direct uitgeefbaar is en de vraag naar werklocaties

Bron: team planeconomie Meeteenheid: ratio

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
0,28	0,24	0,1	0,1	0,1	0,1

We streven naar een situatie waarbij vraag gelijk is aan aanbod, ofwel een streefwaarde van 1. Bij een waarde van 1 is de voorraad (direct uitgeefbaar) bedrijventerrein gelijk aan de vraag. De realisatie 2021 is uitgekomen op 0,1. Met het huidige direct uitgeefbare aanbod kan dus niet worden voldaan aan de vraag. Er is in Breda op dit moment nog meer heel beperkt uitgeefbaar bedrijventerrein beschikbaar. In de eerstvolgende herijkingsronde zal de naam van deze indicator worden aangepast naar ratio aanbod / vraag. Daarmee komt de naam van de indicator in lijn met de ratio zelf: aanbod (2 hectare) / vraag (20 hectare)

Indicator: Leegstand (audit nr 53)

Omschrijving: Leegstand (percentage van de voorraad in m2)

Bron: CBS leegstandsmonitor Meeteenheid: %

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
7,9	7,8	5,6	0,5 procentpunt lager dan in 2020	5,5	0,5 procentpunt lager dan in 2021

Vanaf de jaarrekening 2021 worden de leegstandscijfers afgeleid uit de jaarlijkse leegstandsmonitor van het CBS. De leegstand van 2018 en 2019 baseerde het CBS op IIS WOZ data (InkomensInformatieSysteem WOZ). Sinds 2020 gebruikt het CBS voor de leegstandsbepaling LV WOZ data (Landelijke Voorziening WOZ). Met deze nieuwe bron kan nauwkeuriger en vollediger het gebruik (of leegstand) van panden worden vastgesteld. Dit zorgt wel voor een trendbreuk tussen de cijfers van 2018/2019 en de cijfers vanaf 2020. Het leegstandspercentage dat wordt gepresenteerd omvat de leegstand (op basis van leegstaande oppervlakte) van kantoren, industrie en winkels. Uiteindelijk is de streefwaarde voor leegstand 5% van de voorraad kantoren, industrie en winkels. Dit is de frictie leegstand die nodig is om voldoende dynamiek in de vastgoed sector te waarborgen. In 2021 is deze leegstandsindicator voor alle drie de sectoren samen uitgekomen op 5,5%. Dit was de leegstand op peildatum 1-1-2021. Daarmee lijkt de eerder vastgestelde streefwaarde voor 2021/2022 op totaalniveau inmiddels grotendeels gerealiseerd. Nu we gebruik maken van de leegstandscijfers van het CBS is de streefwaarde voor 2022 (0,5 procentpunt lager dan in 2021) niet meer relevant. De leegstand is volgens deze cijfers immers al bijna op het gewenste niveau. In het komende begrotingstraject voor de Begroting van 2023 zullen we daarom ook voor 2022 een nieuwe streefwaarde opnemen.

Thema Grote projecten in de stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Vergezicht van gebiedsprogramma's naar stedelijke vernieuwing

De grote gebiedsontwikkelingen leveren een belangrijke bijdrage aan de stedelijke ontwikkeling en vernieuwing van Breda. Binnen het programma CrossMark zijn nieuwe projecten in de realisatiefase gekomen (Backer en Rueb). Andere projecten zijn gestart of afgerond (Stationskwartier, Drie Hoefijzers, Eureka). Kenmerkend aan de projecten is dat we hebben gekozen voor een hogere dichtheid dan eerder beoogd en dat ze zijn aangepast naar een groot aandeel middenduur, betaalbaar en sociaal. Daarmee leveren deze projecten ook een belangrijke bijdrage aan een gedifferentieerd en evenwichtig woningaanbod en sluiten ze aan bij de woningbouwimpuls van het Rijk. Met de aankoop van 't Zoet hebben we veel ruimte gevonden om hier nieuwe centrumstedelijke woonmilieus aan toe te voegen. Het Pact van Breda deel 1 geeft richting aan de stedelijke vernieuwing vanuit de aanpak Verbeter Breda. Met de benoeming van 6 thema's hebben we nu een leidraad voor een concrete invulling in 2022.

Nieuwe Mark

In 2021 hebben we het bestek voor fase 1 van de Nieuwe Mark afgerond. Medio 2021 zijn we gestart met de aanbesteding. De gunning aan een aannemer staat gepland voor het 1e kwartaal van 2022, waarna de uitvoering plaatsvindt vanaf het 2e kwartaal.

Binnen het **programma Gasthuisvelden** is onze inzet gericht op de aanbesteding van de 1e fase van de Nieuwe Mark. Daarnaast hebben we afspraken met het Rijksvastgoedbedrijf gemaakt over de randvoorwaarden voor de overname van de Seelig-terreinen - en daarmee voor de realisatie van het nieuwe stadspark.

Programma CrossMark

Door de transformatie van de spoorzone draagt CrossMark bij aan de hoogstedelijke ambitie van de stad, met respect voor de 3 kernwaarden. Die liggen ook ten grondslag aan de laatste uitbreiding van het plangebied ten westen van de Mark, 't Zoet:

- **Groen**
Het Spoorpark bij het gerechtsgebouw is geopend, de Stationslaan is gereed en de planvoorbereiding voor het doortrekken van de Speelhuuslaan langs het Backer & Ruebgebied is vergevorderd. In de planontwikkeling voor 't Zoet worden water en groen geïntegreerd met verstedelijking.
- **Gastvrij**
De bouw van het ambitieuze project 5Tracks is gestart en de overeenkomsten zijn getekend met ontwikkelaars in de Strip, de 1e fase van de realisatie van het Havenkwartier. Woningbouw wordt in de Strip afgestemd op functies als cultuur en bijzondere horeca.
- **Grenzeloos**
De gezamenlijke transformaties van de deelgebieden Stationskwartier, Havenkwartier en 't Zoet dragen bij aan het gebruik en de status van het nieuwe station en het internationale karakter van Breda. In het Stationskwartier is ruimte voor de vestiging van internationale kantoren. In het Havenkwartier en 't Zoet worden creatieve en innovatieve bedrijven geïntegreerd.

In het Havenkwartier werken we samen met ontwikkelaars Amvest en CSB voor de realisatie van woningbouw, in afstemming met andere gebruiksvormen in de erfgoedhallen. In Klavers Jansen werken we samen met Podium Bloos, de Nieuwe Veste en het Chassé Theater om cultuur te bestendigen.

Met de provincie werken we aan de samenwerkingsagenda op 3 thema's: mobiliteit, natuur & water en verstedelijking. Dit betreft vooral de hoofdstructuren van de herontwikkeling van het nieuwe stadscentrum, waar de spoorzone deel van uitmaakt. Ook programmering en lobbywerk zijn hier onderdeel van.

Een belangrijke hoofdstructuur wordt gevormd door de Mark, met hydrologische, recreatieve en ecologische betekenis. In de ontwikkelvisie voor 't Zoet kijken we naar toplocaties voor bijzondere functies langs de Mark. Het plan voor het doortrekken van de groene Speelhuuslaan langs de Backer & Rueblocatie is gereed.

De haalbaarheidsonderzoeken naar het duurzame energiesysteem voor het Havenkwartier en de parkeerstrategie lopen door, waarbij het uitgangspunt is dat een deel van de auto's op afstand wordt geparkeerd in een hub.

Amphia Molengracht

Amphia heeft een aanvraag ingediend om een extra parkeerdek te bouwen voor zijn personeel. In 2022 leggen we een nieuw tweezijdig fietspad aan langs de Hogeschoollaan.

Thebe

In 2021 hebben BPD, Thebe en de gemeente verder gewerkt om te komen tot een gedragen stedenbouwkundig plan, een voorlopig ontwerp openbare ruimte en een beeldkwaliteitsplan voor de locatie Amphia Langendijk. In dit plan wordt uitgegaan van een grondruil tussen BPD en Thebe. Bij het definitief vaststellen van het bestemmingsplan wordt één scenario vastgesteld. In het 1e halfjaar van 2022 worden de 1e overeenkomsten ondertekend en wordt het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Door onder meer corona konden deze activiteiten niet in 2021 plaatsvinden.

Resultaat grote projecten: € -1,1 miljoen

Het resultaat op bovenstaande grote projecten bedraagt € -1,1 miljoen. Dit resultaat is voor € 0,9 miljoen toe te schrijven aan de grondexploitaties CrossMark en voor € 0,1 miljoen aan hogere uitgaven voor Verbeter Breda. Het resultaat van de grondexploitaties maakt deel uit van het totale resultaat van alle grondexploitaties, zoals opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.

Overige grote projecten

Met de vaststelling van de nota van uitgangspunten voor de herontwikkeling van de Koepel heeft de gemeenteraad de basis meegegeven aan het Rijksvastgoedbedrijf om de voorstellen te selecteren. Het Rijksvastgoedbedrijf heeft het verkoopproces in gang gezet en selecteert in 2022 een kandidaat.

Vanuit de versnellingsaanpak voor wonen zijn de eerste bestemmingsplannen voorbereid en naar de gemeenteraad gestuurd.

De komende jaren wordt verder gewerkt aan de realisatie van de projecten in Sterk West.

Programma Verbeter Breda

Een groep van bewoners (de initiatiefgroep) heeft, ondersteund door de gemeente, gesprekken gevoerd die hebben geleid tot het Pact van Breda deel 1. Hierin kwam kansenongelijkheid naar voren als een belangrijke oorzaak van de groeiende tweedeling. Het Pact bevat 4 principes en 6 thema's als leidraad voor het vervolgproces.

De 4 principes:

- Met en voor bewoners.
- Preventie.
- Buurt-, wijk- en stadsgericht.
- Meerjarig en structureel.

De 6 thema's:

- Het begint bij bestaanszekerheid.
- Investeer in jeugd.
- Er moet iets te doen zijn in buurten.
- Stuur op gemengd wonen.
- Maak ontmoeting mogelijk.
- Werk aan leefbaarheid en veiligheid.

Bewoners en instanties hebben brede steun uitgesproken voor het Pact. We hebben een vervolgtraject opgesteld voor 2022, waarbij de principes en thema's in Pact deel 2 worden uitgewerkt naar doelen. Daarna volgt er een Pact deel 3, dat een voorstel doet voor een meerjarig uitvoeringsplan en een uitvoeringsorganisatie. De regie op dit proces wordt met de stad (bewoners en organisaties) gedeeld.

In de thema's en doelen komen ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken bij elkaar:

- Vraagstukken over de stedelijke programmering van wonen en voorzieningen in de bestaande stad en de nieuwe gebiedsontwikkelingen.
- Het economisch en maatschappelijk vraagstuk van de verbetering van de Noordelijke Rondweg.
- Investeren in kansen voor de jeugd om hen een betere uitgangspositie te geven.
- Het vraagstuk van bestaanszekerheid in relatie tot werkgelegenheid en hoe we eventuele drempels daarbij weg kunnen nemen.

Als resultaat van deze gesprekken zijn er concrete voorstellen gedaan voor een aantal interventies op korte termijn, die in lijn met de principes en thema's worden uitgevoerd in een Actieplan Verbeter Breda. Daarvoor is in het Meerjareninvesteringsprogramma 2 keer € 1,5 miljoen gereserveerd.

Het Rijk heeft een aanvraag van € 26 miljoen gehonoreerd voor een subsidie vanuit het Volkshuisvestingsfonds. Deze subsidie verlaagt de drempel voor particuliere woningeigenaren in Doornbos Linie en de Hoge Vucht om hun huizen te verduurzamen en de algehele kwaliteit ervan te verbeteren. We zijn begonnen met de bemensing en maken een plan van aanpak, zodat de gemeenteraad uiteindelijk een besluit kan nemen over de benodigde cofinanciering.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Onder dit thema vallen diverse gebiedsontwikkelingen:

Programma Verbeter Breda

Het programma Verbeter Breda is begin 2021 gestart op basis van de bevindingen van bureau Circusvis over de tweedeling in Breda. Die bevindingen vielen grotendeels samen met de inhoud van het rapport van de Rekenkamer. Op basis hiervan zijn we in 2021 gestart met het opzetten van het programma. Dat deden we in en met de stad en met goede lijnen richting andere grote steden en de lobby naar Den Haag.

Een groep bewoners (de initiatiefgroep) heeft vele gesprekken gevoerd met inwoners en instanties. Zij namen het initiatief, de gemeente ondersteunde hen. Daarbij ging het over de urgentie en de beleving van de tweedeling, over kansenongelijkheid, over mogelijke oplossingsrichtingen en het vermogen en de bereidheid om daar iets aan te doen. Ook hebben zij verkend welke maatregelen er op korte termijn mogelijk zijn.

Op landelijk niveau heeft Breda actief meegedaan in het netwerk van 15 zogenoemde Manifeststeden. Deze steden voerden een actieve lobby bij het Rijk voor structurele aandacht en steun voor de kwestie van de tweedeling, die zich op grote schaal in Nederland voordoet.

Programma Gasthuisvelden

Dit brede co-creatieproces heeft in maart 2021 de visie van de Bredanaars op de toekomst van het Seeligkwartier opgeleverd. De deelnemers hebben deze op 25 maart in een beeldvormende sessie gepresenteerd aan de gemeenteraad. Het is de bedoeling dat de opbrengst van de co-creatie als richtinggevend kader gaat dienen voor het planproces. In 2021 startte de projectvoorbereiding voor de locatie van het belastingkantoor. Het planproces voor het park heeft nog geen vervolg gekregen, omdat we eerst nog met de Staat moesten onderhandelen over het beschikbaar komen van Seelig-Zuid. Met dit traject gaan we begin 2022 verder.

- In 2021 zijn we verdergegaan met de uitvoering van het project Nieuwe Mark en de vergroening van kades en de direct aangelegen openbare ruimte (Green Quays). We hebben vooral gewerkt aan het bestek en het begeleiden van de aanbestedingsprocedure.

- De ontwikkelaar van The Marker (de voormalige UWV-locatie) is in 2021 gestart met de sloop en de sanering. De bouw van circa 170 woningen start in 2022.
- Het college heeft in 2021 besloten over de ontwikkeling van ongeveer 100 woningen op de voormalige locatie van het Kadaster. In 2022 sluiten we een anterieure overeenkomst en doorlopen we de procedure voor het bestemmingsplan.

Programma CrossMark

Binnen CrossMark hebben we in 2021 veel voortgang geboekt in het Stationskwartier, het Havenkwartier, 't Zoet en Sterk West.

Stationskwartier

Aan weerszijden van het station wordt intensief gebouwd. Het gaat om:

De realisatie van de 3 Hoefijzers-Noord: de grondgebonden woningen zijn klaar en de bouw van de appartementen in de 'Hendric' is vergevorderd.

De bouw van Thes ('Belcrumpoort') is bijna gereed.

De bouw van het ambitieuze, multifunctionele complex 5Tracks is gestart (met het internationale hotel, appartementen, kantoren en diverse voorzieningen).

Tegenover de 3 Hoefijzers-Noord aan de Stationslaan ligt de oude Harley-locatie. Hiervoor maken Alwel en de gemeente een herontwikkelingsplan. Voor Eureka is een bestemmingsplan in procedure gebracht voor ruim 300 woningen tussen de Faam-locatie en het Liniepark. De (voor)verkoop van deze woningen is gestart. Ook voor de herontwikkeling van het Faam-complex is de planvorming gestart.

Havenkwartier

In de Strip, de eerste realisatiefase in het Havenkwartier, zijn 2 overeenkomsten ondertekend met Amvest en het Consortium Spoorzone Breda voor de ontwikkeling van de gebieden 'Backer en Rueb' en 'Klavers Jansen'. Hiermee hebben we de basis gelegd voor de realisatie van in totaal ruim 600 woningen, inclusief een aanvullend creatief en commercieel programma. De procedures om de bestemmingsplannen te wijzigen, zijn gestart. Voor de inrichting van de openbare ruimte in de Strip zijn ontwerpen gemaakt.

Het Rijk draagt in het kader van de Woningbouwimpuls € 10 miljoen bij aan deze ontwikkeling. Hiermee wordt 50% van de publieke investeringen gefinancierd. Voorwaarde is dat de woningen uiterlijk in 2030 zijn opgeleverd en dat 50% van de woningen in het betaalbare segment ligt. De plannen van Amvest en CSB zijn aangepast om aan deze voorwaarde te kunnen voldoen.

In het gebied 'Klavers Jansen' werken we samen met culturele instellingen aan de ambitie om in fases een culturele hub te realiseren. Dit traject loopt door, ondanks de grote effecten van corona op de culturele en creatieve sector. Allereerst worden de Stokvishallen aangepast. In de openbare ruimte is de herinrichting van de Minister Kanstraat begonnen.

De gebiedsontwikkeling met woningbouw en de herontwikkeling van de culturele hotspots Klavers Jansen en Electron kennen elk hun eigen tempo en dynamiek. In 2021 is er aan gewerkt om deze beter op elkaar aan te laten sluiten.

Het tijdelijk gebruik op het Haveneiland (STEK, PIER 15 en Belcrum Beach) was in 2021 van belang als recreatief uitloopegebied voor bewoners van de stad.

't Zoet

CrossMark heeft de sprong over de Mark gemaakt naar het oude CSM-terrein. Na de gezamenlijke aankoop met de provincie (begin 2021) heeft het gebied de naam 't Zoet gekregen. De gemeente en de provincie hebben een intentieovereenkomst gesloten en een gezamenlijk plan van aanpak gemaakt voor een ontwikkelperspectief, een haalbaarheidsstudie en een toekomstig samenwerkingsmodel. In 2021 hebben we gewerkt aan de totstandkoming van deze documenten. Ook hebben we tijdelijke initiatieven gefaciliteerd en georganiseerd, zoals de aanleg van het tijdelijke stadspark aan de Mark, de wekelijkse excursies door Breda Promotions en het evenement 'Bij ons in Breda'.

Dankzij een succesvolle lobby door de projectorganisatie is 't Zoet, tezamen met de spoorzone-ontwikkelingen in Tilburg en Den Bosch, opgenomen als 1 van de 14 grote landelijke gebiedsontwikkelingen in het kader van de NOVI (Nationale Omgevingsvisie). In het coalitieakkoord van het kabinet zijn grote bedragen gelabeld aan deze gebieden.

Sterk West

Binnen Sterk West zijn de projecten Blossem en Cosunpark inmiddels aan de raad aangeboden. De komende tijd wordt o.a. gewerkt aan de projecten Borgesius en Tuinzichtlaan 12.

Markoevers

Binnen de samenwerkingsagenda met de provincie lag het accent in 2021 op de planvorming in en om 't Zoet: de integratie van water- en groenstructuren, een HOV-lijn en hoofdfietspaden in het basisconcept voor verstedelijking, met als uitgangspunt dat deze structuren doorlopen in de stad en naar de regio en voor ruimtelijke en functionele samenhang zorgen.

Amphia Molengracht

In 2021 zijn alle resterende afdelingen van Amphia verhuisd van de Langendijk naar de Molengracht. Daarbij heeft het ziekenhuis het parkeren gemonitord. Dat heeft geleid tot een aanvraag voor de bouw van een parkeerdek voor het personeel.

RISICO'S

De gemeenteraad heeft in 2021 een besluit genomen over de regeling Bijzondere projecten. Op basis hiervan worden voortgangsrapportages met een risicoparaagraaf aangeboden aan de gemeenteraad.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Dynamische stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Cultuur

In 2021 hebben we verder gewerkt aan het bereiken van de doelen uit ons cultuurbeleid:

- Er ruimte is voor creatieve ontplooiing.
- Alle inwoners van onze stad hebben gemakkelijk toegang tot cultuur.
- Het aanbod is divers en pluriform.
- Kunst komt autonoom tot stand.

De coronapandemie heeft echter een enorme impact gehad op de culturele sector van Breda - en daarmee ook op de doelstellingen. Theaters lagen stil, makers konden minder produceren en kozen soms voor een carrière buiten de sector en het publiek kwam, op de momenten dat het wél mocht, in mindere mate terug.

2021 stond daardoor voor de culturele sector vooral in het teken van overleven en zoeken naar andere manieren om het publiek te bereiken. De steunpakketten zorgden ervoor dat de lokale culturele infrastructuur op professioneel én amateurniveau in stand is gebleven. Deze middelen kwamen boven op de reguliere subsidies. De coronacrisis heeft ook een boost gegeven aan kunst en cultuur in de openbare ruimte en daarmee het betrekken van de inwoners bij cultuur. Zo ontstonden er ook nieuwe initiatieven, zoals Breda Buiten.

Het Rijk stelde in 2020 en 2021 gelden beschikbaar voor cultuur. Deze middelen konden slechts deels worden ingezet om extra activiteiten te financieren doordat de sector voortdurend werd geconfronteerd met beperkende maatregelen. De gemeenteraad heeft daarom in december 2021 besloten om de resterende gelden vanuit het Rijk door te schuiven naar 2022. Deze kunnen onder meer worden ingezet voor het herstarten van de culturele programmering, de innovatie van de culturele sector en het opstellen van een accommodatiebeleid in de komende periode.

In september 2021 hebben we een netwerkbijeenkomst georganiseerd voor makers, organisaties in het culturele veld en andere stakeholders. Met hen hebben we de ambities en kaders besproken die nodig zijn voor het herstel. Het was de eerste keer dat we op deze manier weer een live ontmoeting konden faciliteren om de dialoog met het veld aan te gaan. In panelgesprekken werden sprekers uitgenodigd op de 3 hoofdthema's van 2022:

- De intrinsieke waarde van cultuur.
- De ruimtelijke/economische waarde van cultuur.
- De sociale/maatschappelijke waarde van cultuur.

Cultureel erfgoed

In 2021 hebben we verder gewerkt aan onze visie op de 4 hoofdoelen. Het versterken van de beleving en het delen van kennis zijn in 2021 minder van de grond gekomen door de coronamaatregelen, waardoor minder live contacten konden plaatsvinden.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Ondersteunen van de lokale culturele infrastructuur

In 2021 ondersteunden we de lokale culturele infrastructuur met gelden die we ontvingen vanuit het Rijk. We realiseerden het programma 'Breda Buiten' en de campagne 'Bij ons in Breda'. Daarmee activeerden we veel organisatoren, culturele makers, buurtbewoners en ondernemers. We faciliteerden ontmoeting, boden een podium aan kunstenaars en artiesten, en zorgden ervoor dat er werk werd gegeneerd. Dit zomerprogramma en deze campagne bleken een goed middel om al het moois in Breda onder de aandacht te brengen bij inwoners en bezoekers van Breda. Daarnaast verwerkten we de voorstellen die we bij de organisaties hadden opgehaald in een deltaplan met een doorkijk naar de lange termijn: van ondersteunen naar investeren voor een weerbaar en wendbaar Breda. Dat plan bood extra ondersteuning aan organisaties:

- Coulonance wat betreft de prestatie-eisen voor de subsidies.
- Afstemming met organisaties over het niet doorgaan of doorschuiven van activiteiten naar latere tijdstippen.
- Ruimte voor creatieve ontplooiing door betere subsidies voor de professionele makers in de stad.
- Verruiming van de subsidiemogelijkheden door de sector ook de mogelijkheid te geven om subsidie aan te vragen voor innovatie, onderzoek en/of experimenten.
- Extra (financiële) ondersteuning aan de lokale culturele infrastructuur op professioneel en amateurniveau.

Algemene ontwikkelingen op het gebied van cultuur

- In 2021 werkten we voor het eerst met de nieuwe subsidieregels voor cultuur. We maakten afspraken voor 4 jaar voor de basisstructuur: de Nieuwe Veste, het Stedelijk Museum, de MEZZ, het Chassé Theater en de partners in BrabantStad.
- Binnen Brabantstad hebben enkele bezwaarschriften ertoe geleid dat de hele provinciale besluitvorming over de toekenning van deze subsidies opnieuw moest worden gedaan. Deze perikelen zijn meegenomen in de evaluatie door een extern bureau.
- Meerdere organisaties kregen een subsidie voor 2 jaar. Daarmee zorgden we voor een betere aansluiting op de landelijke Kunstenplanperiode 2021-2024. In het kader van het coronapakket hebben we daarnaast nog tientallen coronasubsidies verstrekt aan de sector.
- Door de flexibilisering ontstond ook meer financiële ruimte voor overige eenjarige subsidies, de makersregeling en de projectsubsidies.
- Met een nieuwe brochure, duidelijkere aanvraagformulieren en diverse masterclasses bij onder meer Sint Joost informeerden we de sector beter over de mogelijkheden voor subsidies. Ook maakten we 3 mooie portretvideo's

van makers aan het werk. Deze zijn gebruikt als content op social media om de verruimde mogelijkheden van de makersregeling onder de aandacht te brengen.

- Ook zetten we stappen om de dialoog tussen de gemeente en de sector te verbeteren. Zo is er een LinkedIn-pagina ingericht van CultuurBreda en startten we met de verbetering van de overlegstructuur tussen de gemeente en de verschillende samenwerkingsverbanden binnen de cultuursector.
- In het Havenkwartier werken we samen met ontwikkelaars Amvest en CSB voor de realisatie van woningbouw, in afstemming op andere gebruiksvormen in de erfgoedhallen.
- In Klavers Jansen werken we samen met Podium Bloos, de Nieuwe Veste en het Chassé Theater om cultuur te bestendigen en het gebied te ontwikkelen tot een culturele hotspot.
- Voor de akoestische maatregelen aan het pand van Podium Bloos hebben we zo'n € 1 miljoen subsidie ontvangen vanuit het Rijk.
- Samen met de initiatiefnemers hebben we een rijkssubsidie aangevraagd voor het op een innovatieve manier opzetten van een gezamenlijke programmering voor het gebied.
- Voor het pand Electron is een haalbaarheidsstudie gestart. De mogelijkheden van het gebouw zijn in kaart gebracht. In opdracht van de gemeente heeft een externe deskundige ook de inhoudelijke aspecten van een broedplaats onderzocht. Samen met verschillende gebruikers en diverse stakeholders heeft dit geleid tot een aantal aanbevelingen. Dit advies wordt begin 2022 verwacht en wordt daarna verder uitgewerkt.
- Voor de gebruikers van 'de Loads' worden de Stokvishallen opgeknapt en aangepast, waardoor deze beter gebruikt kunnen worden. Ook andere makers kunnen deze nu gaan gebruiken.
- Omdat deze makers een belangrijke rol spelen binnen het profiel van het creative district, werd het pand Speelhuyslaan 151 gevuld met makers van Breda, waardoor veel culturele ontmoetingen konden plaatsvinden.

Kunst- en cultuureducatie

- De Nieuwe Veste vertaalde haar transitie in een nieuw 4-jarig strategisch plan 'Verbeelding Verbindt' en werkte aan haar veranderende positie en rol.
- De Bredase infrastructuur voor binnenschoolse cultuureducatie bleef steeds in ontwikkeling, in afstemming met de culturele aanbieders en passend bij de behoefte van het onderwijs. Tijdens de najaarsbijeenkomst stonden thema's als kansen(on)gelijkheid, diversiteit en inclusie op de agenda. Binnen het verband van Brabantstad werkten we aan onze gezamenlijke doelen binnen Cultuureducatie met Kwaliteit.
- Tijdens de culturele netwerkbijeenkomst in september 2021 gingen we samen met de kindercultuurburgemeester in op 2 thema's uit de Bredase kindertrendrede:
 - De rol die cultuurbeoefening kan spelen in het ontplooiën van je talent en je zelfvertrouwen.
 - Hoe cultuur een bijdrage kan leveren in het leuk en mooi maken van de buitenruimte.

Amateurkunst

De amateurkunstsector had het zwaar. Zij konden niet of nauwelijks repeteren en nauwelijks uitvoeringen en exposities organiseren. De ledenaantallen daalden iets, maar zijn ook eind 2021 nog steeds op een redelijk niveau. De sector deed er op haar manier alles aan om leden aan zich te binden. Juist door het gebrek aan perspectief in 2021 werd dat voor hen steeds moeilijker. Door de coronamaatregelen konden de doelstellingen niet uitgevoerd worden. Wel ontwikkelden we in 2021 een ondersteuningsregeling. Hiervan maakten maar enkele organisaties gebruik, omdat achteraf bleek dat extra geld op dat moment niet de belangrijkste behoefte was. Ook zijn we in 2021 gestart met een onderzoek naar nieuwe subsidiecriteria om het beschikbare budget voor de amateurkunst evenwichtiger te verdelen over de hele sector. De amateurkunstsector was nog onvoldoende vertegenwoordigd, waardoor we dit onderwerp hebben doorgeschoven naar 2022.

Versterken van de keten: beeldende kunst, muziek en podiumkunsten

- In 2021 verleenden we (na overleg met de afdeling Vastgoedbeheer) een opdracht aan Bureau Buiten om onderzoek te doen naar de culturele accommodaties. We haalden informatie op via een enquête onder culturele makers, gesprekken met vertegenwoordigers uit de cultuursector en CLIB, de verhuurder van culturele accommodaties in Breda.
- Samen met de stad hebben we een aanbesteding opgezet voor de exploitatie van de Kunsthal Breda. Deze aanbesteding is gegund aan Stichting CrossArts Breda. Met hen hebben we een overeenkomst voorbereid voor de exploitatie van de Kunsthal voor de komende 3 jaar. Door corona was het niet mogelijk om in 2021 al activiteiten te laten plaatsvinden. Begin 2022 is de overeenkomst getekend en starten de voorbereidingen voor de activiteiten.
- We verleenden een voorbereidingskrediet aan Poppodium MEZZ voor de verbouwing van de kleine zaal.
- We onderzochten in samenwerking met de afdeling Economie de huidige status van de dj- en dancecultuur in Breda. Hiermee kregen we inzicht in het actieve netwerk in de stad en de waardevolle bijdrage die de dj- en dancecultuur levert aan de herkenbaarheid en aantrekkelijkheid van Breda. In 2022 krijgt dit een vervolg.
- In 2021 leverde Pop Organisatie Breda (POB) in opdracht van de gemeente een onderzoeksverslag op naar 'muzikale samenwerking voor (pop)muziek in Breda'. POB heeft zo een eerste aanzet gegeven voor een bredere samenwerking van (pop)muziekorganisaties in Breda met een bijbehorende agenda om deze sector lokaal te versterken.
- Art Rendez Vous Breda werkte aan een verdere professionalisering en versterking van de samenwerking binnen het Bredase beeldende kunstveld. Zo is het online platform artrendezvousbreda.nl verder ontwikkeld en zijn er diverse rondgangen voor beeldende kunst georganiseerd.

Urban sports en culture

- Helaas heeft het NK skateboarden niet plaats kunnen vinden in 2021.
- Eind 2020 voerden we een Urban City Scan uit. Op basis daarvan startten we met Tilburg, Den Bosch en Eindhoven de voorbereidingen voor een City Legends-app om zo de urban community vanuit regionaal perspectief beter te faciliteren. Tevens verkrijgen we daarmee meer inzicht in deze gemeenschap en hoe zij van onze voorzieningen gebruikmaken.
- We waren in gesprek met het Urban Living Lab onder aanvoering van BUAs. Zij gaan verder onderzoek doen naar wat er nodig is om de jongeren in de urban scene zo veel mogelijk in hun ondernemerschap te faciliteren.

Internationalisering

Heel 2021 stond in het teken van de gevolgen van Covid-19. Daardoor kreeg het thema Internationalisering een andere dimensie en invulling.

- We onderzochten de mogelijkheden van Europese subsidies voor de Bredase cultuursector. We startten samen met I-Opener en KEA European Affairs uit Breda met de organisatie van 3 sessies en een begeleidingstraject om de Bredase cultuursector te helpen bij het ontwikkelen van projecten en aanvragen voor Europese subsidieregelingen.
- De Stilte, Blind Walls en AIR platform Brabant ontvingen seed funding en werkten aan een Europese aanvraag.
- We versterkten de banden met landen, steden en regio's waarmee Breda al sterke (historische) connecties heeft:
 - Spanje: sinds er voor het eerst sprake was van de komst van de Vuelta naar Breda, hebben we samen met culturele organisaties in Breda (sterker) ingezet op het ontwikkelen van duurzame culturele, internationale samenwerkingsprojecten met Spaanse partners. Zo ontwikkelden we samenwerkingen en/of projecten op het gebied van artist-in-residence (Witte Rook), Blind Walls Gallery, Stedelijk Museum en Instituto Cervantes/Spaanse ambassade en Prado.

- Wrocław: de jaarlijks terugkerende activiteiten in het kader van de bevrijding van Breda door de Polen droegen bij aan een actieve stedenband met partnerstad Wrocław. In 2021 bezocht een delegatie uit Wrocław Breda. Zij waren aanwezig bij de herdenkingsactiviteiten en de officiële opening van het Maczek Memorial Breda. Daarnaast hebben we overlegd over concrete activiteiten voor de toekomst, zoals de Breda Dag in Wrocław in 2022.
- We breidden onze focus uit naar kansrijke landen, regio's en steden:
 - Italië: dankzij een diner met Nederlandse cultureel attachés werkten Graphic Matters, Blind Walls Gallery, De Stilte en Brabants Internationaal Kinderfestival in 2021 en 2022 intensief samen met de Italiaanse ambassade en partners in Italië. Het BRIK Festival verwelkomde een grote Italiaanse delegatie, naast diverse andere buitenlandse gasten.
 - Italië, Engeland en Zweden: theaterwerkplaats Tiuri maakte grote ontwikkelingsstappen. Op beleidsniveau werkten ze samen met het British Council, de Nederlandse ambassade in Italië en een organisatie in Zweden.
- Culturele missie organiseren: in 2021 startten we met de voorbereidingen om in 2022 het Stedelijk Museum, BRIK, Graphic Matters en BredaPhoto internationale bezoekersprogramma's in Breda te kunnen laten organiseren. Ook werkten we aan de Vuelta om in gesprek met de eerdergenoemde organisaties te komen tot een sterk strategisch geheel met de juiste partners.
- We brachten binnen de werkgroep Internationalisering op het niveau van Brabantstad de lokale sterktes en zwaktes in beeld. Zo hebben we de samenwerking met DutchCulture en haar database versterkt en zijn de resultaten van de proeftuin Internationalisering opgehaald.

Kunst en cultuur in de publieke ruimte

- We pasten de geactualiseerde percentageregeling werkenderwijs toe bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
- In samenwerking met andere partijen in Breda zijn we verschillende projecten in de publieke ruimte gestart. Bijvoorbeeld het kunstwerk Artikel 1 in Park Valkenberg, het kunstproject op het Marga Mincoplein, het kunstproject slavernijverleden en 'Breda Breed'.
- Verschillende partijen uit het culturele veld hebben plannen ontwikkeld om cultuuractiviteiten in de publieke ruimte (voorstellingen, kunstroutes, kunstwerken) op een digitale manier toegankelijk te maken en er zo een extra laag aan toe te voegen. Met het bijzondere tweeluik van de Spaanse kunstenaars Reskate is de honderdste Blind Walls gerealiseerd.
- Het Stedelijk Museum Breda en het Stadsarchief Breda hebben in 2021 een pilot afgerond voor het wegwerken van de achterstanden in de registratie van de collectie. Daarmee hebben ze de werkwijze onderzocht voor een meerjarenplan voor de collectieregistratie. Dit heeft door corona wat vertraging opgelopen, omdat de inzet van personeel maar beperkt mogelijk was. Dit heeft vooralsnog geen invloed op het totale traject, dat meerdere jaren duurt.
- Met externe deskundigen hebben we 2 nieuwe standaard bruikleencontracten opgesteld voor de collecties van het Stedelijk Museum Breda en het Stadsarchief Breda. Deze gaan de komende tijd de bestaande, verouderde bruikleencontracten met verschillende collectie-eigenaren vervangen.

Cultureel erfgoed

Ons erfgoed ... een beleving!

- Het jaarthema van 2021 was 700 jaar weekmarkt. Over de geschiedenis van de weekmarkt zijn verschillende artikelen verschenen. Ook de Open Monumentendag Breda heeft een activiteit rond 700 jaar weekmarkt georganiseerd.

- In 2021 hebben we 2 stakeholderbijeenkomsten georganiseerd en 3 interne bijeenkomsten. Daarbij is gesproken over het actieplan dat Breda voor het project WaVE maakt. Dit is in concept afgerond, conform de planning van het project.
- De Nassaudag is in 2021 niet doorgegaan vanwege corona. De Open Monumentendag is wel doorgegaan. De vrije toegankelijkheid van de open monumenten was vanwege corona wel beperkt. Het stadhuis en de Teruggave (het voormalige belastingkantoor) waren onderdeel van het programma. Ook de gemeentelijke archeologen hebben met een programmaonderdeel bijgedragen.
- In 2021 hebben we voor de stelling Breda-Geertruidenberg een stellingvisie opgesteld. Deze richt zich vooral op het zichtbaar maken van de historische objecten en het maken van toeristisch-recreatieve producten. De stellingvisie maakt deel uit van de visie op de hele Zuiderwaterlinie, die in 2021 door het samenwerkingsverband is vastgesteld.
- In 2021 hebben we de ambities van de stichting Grote Kerk verkend. Deze hangen samen met de financiële positie van de stichting. In 2021 hebben we een structurele oplossing gevonden voor de exploitatie van de Grote Kerk. De overige ambities van de stichting worden doorgeschoven naar de nieuwe collegeperiode.

Ons erfgoed ... een bron van kennis!

- Binnen de activiteiten rondom erfgoed hebben we een prioritering aangebracht. Hierbij hebben we besloten om de Lokale Onderzoeksagenda Erfgoed Breda (LOEB) niet in 2021 op te stellen.
- We krijgen vooral meer kennis over Breda's erfgoed door ontwikkellocaties. Er zijn in 2021 41 archeologische onderzoeken uitgevoerd door de gemeente en 28 door andere marktpartijen. Daarnaast zijn er 20 onderzoeken naar de gebouwde omgeving uitgevoerd in opdracht van de ontwikkelende partijen. Ook is er onderzoek gedaan naar de historie van de jaarmarkt (het jaarthema van 2021).
- We hebben geen afspraken gemaakt met het erfgoedveld over erfgoededucatie. De steeds wisselende coronaregels zorgden ervoor dat het onmogelijk was om afspraken te maken. Om diezelfde reden zijn er in 2021 zeer beperkt lessen over archeologie en rondleidingen door het depot gegeven door team Erfgoed.
- Voor de ontwikkeling van een digitaal platform zijn in 2021 de verschillende erfgoedcollecties en de manier van documenteren onderzocht. Daarnaast hebben we gesprekken met Erfgoed Brabant gevoerd om de Brabant Cloud (een provinciaal digitaal platform) hierbij aan te sluiten.

Ons erfgoed ... we zorgen er goed voor!

- Het beheer van het archeologisch depot is ook in 2021 uitgevoerd. Vanwege de coronaregels hebben de vrijwilligers een groot deel van het jaar geen werkzaamheden uitgevoerd. De noodzakelijke werkzaamheden voor actueel onderzoek zijn uitgevoerd, de verwerking van oud onderzoek veelal niet.
- Omdat het Stadsdepot niet op korte termijn klaar is, hebben we ervoor gekozen om de huidige tijdelijke depots te optimaliseren door de fysieke standplaatsen anders te organiseren.
- De 3 heemkundige musea hebben subsidie ontvangen voor hun exposities. Vanwege corona was het bereik voor het publiek niet optimaal. Hiernaast zijn 4 subsidies voor de instandhouding van monumenten verstrekt.
- In 2021 hebben we gewerkt aan de juridische borging van het erfgoed. We hebben een nieuwe erfgoedverordening opgesteld en hebben een parapluplan Erfgoed in voorbereiding. In dit plan worden regels opgenomen voor de erfgoedkaarten, archeologie, bouwhistorie en het beschermde stadsgezicht. De erfgoedverordening en het parapluplan worden in 2022 aan de gemeenteraad voorgelegd.
- In 2021 zijn we gestart met onze visie op religieus erfgoed. In 2021 is de eerste fase van het project afgerond. Alle religieuze gebouwen zijn geïnventariseerd en zijn langs de erfgoedmaatlat gelegd. Ook heeft een eerste ronde (individuele) gesprekken plaatsgevonden met de religieuze organisaties. In 2022 starten we met de stadsgesprekken over de toekomst van het religieus erfgoed.

Ons erfgoed ... altijd in ontwikkeling!

Team Erfgoed is betrokken bij de (her)ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Het gaat hierbij om advisering in (gemeentelijke) projecten en om adviezen bij aanvragen voor een omgevingsvergunning. Denk aan: de herbestemming van de Klokkenberg en de Heilig Hartkerk. De betrokkenheid van de erfgoedorganisaties is daarbij minder dan gewenst. De coronaregels maakten het moeilijk om de participatie te organiseren. In 2021 hebben we op objectniveau gewerkt aan duurzaam erfgoed. Het ging hierbij om initiatiefplannen en vergunningaanvragen.

Stadsarchief

Zoals ook aangekondigd in een raadsbrief is een onderzoek gestart naar de vraag of de gemeente een rol speelde bij de gedwongen verkoop van Joods vastgoed tijdens of na de Tweede Wereldoorlog.

RISICO'S

Binnen dit thema zien we de volgende risico's:

- Ons streven om binnen deze kunstenplanperiode meer flexibiliteit te creëren heeft mede door de coronapandemie vertraging opgelopen.
- In 2021 is de loon- en prijscompensatie van 2% nog opgenomen binnen het subsidieplafond van de basisstructuur (de MEZZ, het Chassé Theater, het Stedelijk Museum en de Nieuwe Veste). Halverwege 2021 hebben we besloten om dit voor 2022 niet toe te passen. De betreffende organisaties zijn bereid om een bijdrage te leveren aan de flexibilisering van het cultuurbudget, maar vinden het niet toepassen van de loon- en prijscompensatie daarvoor het verkeerde instrument. Vooral vanwege de cumulatieve doorwerking in de jaren daarna. In het 1e en 2e kwartaal van 2022 voeren we gesprekken met de organisaties om alternatieve mogelijkheden van flexibilisering te verkennen en uit te voeren vanaf 2023 en verder.
- Door alle coronamaatregelen moesten organisaties continu kijken wat er nog wél mogelijk was. Nog steeds zijn de gevolgen voor de lokale culturele infrastructuur zeer ingrijpend. Het is de vraag of we überhaupt wel terug kunnen naar de situatie van voor de coronapandemie.

INDICATOREN

Thema-indicatoren Dynamische stad

Indicator: Digitalisering (audit nr 2208)

Omschrijving:

Bron: Stadsenquête Meeteenheid:

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
					nader te bepalen

Met ingang van 2020 meet de jaarlijkse Stadsenquête de mate van digivaardigheid van inwoners. In 2021 vindt 89% zichzelf digivaardig. Dit valt onder mindware, één van de vier pijlers van het masterplan digitalisering, Bredata.

Productindicatoren Product Cultuurpresentatie

Indicator: positie Breda op landelijke cultuurindex (audit nr 54)

Omschrijving: Stand van Breda op de cultuurindex van de 50 grootste gemeenten.

Bron: Atlas voor gemeenten Meeteenheid: Ranking (1 t/m 50)

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
34	35	38	38	38	35

Het gaat hier om de positie van Breda op de landelijke cultuurindex zoals gepresenteerd in de Atlas voor gemeenten (50 grootste gemeenten vergeleken op 50 punten). Breda staat op positie 38 van de 50. De rangorde is bepaald op het aantal voorstellingen per 1.000 inwoners en volgt uit een tweetal landelijke bronnen. De inventarisatie om te komen tot een indicatorenset die een meer integraal beeld geeft van de culturele sector in Breda wordt in 2022 afgerond met de vaststelling van nieuwe indicatoren. Deze zullen worden gebruikt met ingang van de begroting 2023.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

We hebben de Strategische Onderwijsagenda Breda 2021-2024 opgesteld in nauw overleg met onze stedelijke partners op het gebied van onderwijs. Het bestuurlijk overleg voor primair en voortgezet onderwijs, het bestuurlijk overleg voor hoger onderwijs en de thematafel Breda Leert zijn voorbeelden van gezamenlijke aansturing. De jaarschijf 2021 van de Strategische Onderwijsagenda bevat wettelijke en autonome thema's. 'Werkend leren' en 'Taal en laaggeletterdheid' hebben extra aandacht gekregen.

Breda Studentenstad is verder uitgebouwd. Hiervoor werkten we samen met de onderwijsinstellingen, door bijvoorbeeld een verwelkomende introductieperiode te organiseren. Ook in 2021 was dit, ondanks de coronamaatregelen, een geslaagde week. Omdat niet alle evenementen door konden gaan, zijn niet alle gereserveerde financiële middelen ingezet.

De impact van de coronamaatregelen op studenten was groot en is ook nu nog niet voorbij. Er is specifieke aandacht nodig voor hun mentale welzijn, elkaar ontmoeten en de stad leren kennen. Samen met het mbo en hbo hebben we het GoodMood-evenement georganiseerd, waarbij studenten elkaar en de stad (beter) hebben leren kennen. Het is de bedoeling om dit ook de komende jaren te organiseren.

Internationale studenten

Internationale studenten waren tijdens lockdowns vaker eenzaam. Voor hen is het netwerk van Breda Internationals (BI) in 2021 verder uitgebreid met als resultaat een grotere betrokkenheid en deelname. Internationale studenten en expats werden welkom geheten met diverse activiteiten, waaronder stadswandelingen, een pubquiz, comedy nights en webinars (over taal en vrijwilligerswerk). Daarnaast werd er een enquête gehouden over de beschikbaarheid van sport voor internationals en is er een workshop gegeven over mentale gezondheid. Samen met BUAs en Avans Hogeschool zoeken we naar mogelijke activiteiten en oplossingen voor knelpunten. Studenten denken via het Urban Living Lab ook mee over belangrijke thema's en ontwikkelingen van de stad.

Taal en laaggeletterdheid

In 2021 hebben de gemeente, taalaanbieders en maatschappelijke organisaties het Actieplan Taal & Laaggeletterdheid verder uitgevoerd. Een mooie ontwikkeling binnen de NT1-aanpak is de televisieserie Gewone Helden. Daarin laten taalambassadeurs zien dat laaggeletterdheid niets is om je voor te schamen. Op het vlak van digitale inclusie is veel vraag naar Digimaatjes; 1-op-1 ondersteuning in digitale vaardigheden. Taal op de werkvloer is minder aan bod gekomen vanwege corona. Breda Eenvoudig heeft aandacht gevraagd voor eenvoudig communiceren, onder andere tijdens de Huh?-parade. Ook in onze organisatie zijn we aan de slag gegaan met eenvoudig en duidelijk communiceren. Het Taalpanel ondersteunt de stad bij de kennismaking met laaggeletterdheid en laat zien hoe je moeilijke taal kunt vereenvoudigen.

Huisvesting

De huisvesting van het primair onderwijs (po), speciaal onderwijs (so) en voortgezet onderwijs (vo) hebben we verder gedecentraliseerd naar de organisaties BreedSaam (po) en Building Breda (vo). Door dit unieke samenwerkingsmodel zijn de scholen, door de bundeling van geldstromen, tot veel meer in staat dan de partijen (en de gemeente) afzonderlijk.

BreedSaam heeft in 2021 een aanvullende lening ontvangen om de geplande investeringen verder uit te kunnen voeren. Daarnaast hebben zij een verzoek ingediend voor een nieuwe jaarlijkse vergoeding. Om hierover een besluit te kunnen nemen, hebben we een actuele meerjareninvesteringsplanning (MJP of IHP) nodig en een actuele businesscase. Daarover zijn we nog in overleg met BreedSaam. We hebben nu afgesproken dat de jaarlijkse vergoeding voor 2022 ongewijzigd wordt verlengd. Verder heeft BreedSaam in 2021 de problematiek op het gebied van ventilatie voortvarend aangepakt door direct een subsidie vanuit het Rijk aan te vragen (SUVIS-regeling).

Building Breda voert sinds 2008 de zorgplicht van de gemeente uit en ontvangt daarvoor een jaarlijkse vergoeding. Deze vergoeding is niet structureel verhoogd op basis van hun ambities uit het 'Groene boekje'. In 2021 heeft Building Breda daarom geen nieuwe ambities uitgevoerd, maar hebben zij hun opgave geïnventariseerd en de financiële haalbaarheid daarvan doorgerekend. Ook zij hebben een subsidie aangevraagd op basis van de SUVIS-regeling.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

In 2021 hebben we meer gedaan om de doelgroepen met een afstand tot onderwijs en werk te bereiken. Zo'n 200 mensen gaven we een praktijkverklaring, in samenwerking met onder meer het Werkgeverspunt, het regionaal mobiliteitsteam Werkt door, Breday en de beroepsagenda West-Brabant. Het thema Werkend Leren is in 2021 uitgegroeid tot een belangrijk instrument om mensen aan het werk te krijgen en te houden. We hebben de Zorgschool gerealiseerd, waarin in 2021 meer dan 30 kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt zijn opgeleid tot zorgmedewerker. Vanwege de extra middelen die we vanuit het Rijk kregen, zijn niet alle middelen uit het budget Werkend Leren in 2021 ingezet.

Voor de langere termijn blijven we gezamenlijk kijken naar de juiste aansluiting tussen het onderwijsaanbod en de arbeidsmarkt en de manieren waarop de wederzijdse kennismaking verbeterd kan worden. Projecten als City Deal en Urban Living Lab zijn hier goede voorbeelden van. Urban Living Lab is in 2021 bevestigd als de structurele manier van samenwerking tussen de gemeente, onderwijs- en onderzoeksinstituten en het bedrijfsleven.

Via de Citydeal Kennis Maken is de samenwerking toegespitst op 4 strategische stedelijke thema's: inclusieve samenleving, digitalisering, energietransitie en slimme mobiliteit. Het Urban Living Lab heeft met studenten van de onderwijsinstellingen in 2021 onderzoek gedaan naar onder andere de energietransitie in de wijk Fellenoord, naar gerobotiseerde stadslandbouw en naar klimaatadaptieve oplossingen die wij als gemeente in kunnen zetten.

Logistics Community Brabant (LCB) heeft zijn positie in de provincie verstevigd door samenwerkingen met het Multimodaal Coördinatie- en Adviescentrum en de Logistieke Agenda Brabant. In Breda zijn projecten in uitvoering voor stedelijke distributie (leefbare stad), retourmedicatie (zorglogistiek) en multimodaal transport.

RISICO'S

LCB

De financiële middelen voor LCB zijn in 4 tranches beschikbaar gesteld. In 2021 hebben we de laatste tranche verstrekt. Daarover moet LCB nog verantwoording afleggen. Daarna besluiten we of zij aan de subsidieafspraken hebben voldaan.

Doordecentralisatie coöperaties onderwijshuisvesting

- De coöperaties waaraan wij onze zorgplicht voor de nieuwbouw en renovatie van scholen hebben doorgedecentraliseerd, hebben nog geen meerjarenplannen opgesteld. Dat zorgt voor onduidelijkheid. Daarom onderzoeken we de huidige status van de gemeentelijke zorgplicht en de financiële en juridische status van de doordecentralisatie onderzocht.
- Om de luchtkwaliteit op scholen te verbeteren, zijn extra middelen aangevraagd via een SUVIS-regeling. De gemeente heeft aangegeven dat zij voor 35% bijdraagt aan projecten. Als er meer projecten worden aangevraagd omdat er meer scholen zijn die niet voldoen aan de normen voor luchtkwaliteit, dan kan er een grotere claim bij de gemeente komen te liggen.

INDICATOREN

Thema-indicatoren Beroepsonderwijs en Huisvesting Onderwijs

Indicator: Aandeel studenten dat woont in Breda (audit nr 55)

Omschrijving: Aandeel studenten dat in Breda woont

Bron: KENCES, Landelijke monitor studentenhuisvesting Meeteenheid: %

Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2021	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022
35,3		36,6	aandeel minimaal 36,6 (waarde 2020)		volgindicator - geen streefwaarde bepaald

Het aantal uitwonende studenten in Breda in studiejaar '20-'21 is 6.900, waarvan 1.000 internationale studenten. (Bron: Kences Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2021). In tegenstelling tot voorgaande jaren geeft deze bron dit jaar niet het totaal aantal studenten in Breda. Het aandeel is dus niet te bepalen. Ter vergelijking: in schooljaar '19-'20 waren er 7.330 uitwonende studenten in Breda. Uit opgave van de onderwijsinstellingen zelf blijkt dat in schooljaar '21-'22 in totaal 21.450 HBO-studenten in Breda studeren. Dat is minder dan in schooljaar '19-'20 (23.200). Het totaal aantal MBO-studenten in Breda is vrij stabiel gebleven en zelfs licht gegroeid. In schooljaar '21-'22 zijn er in totaal 15.700 MBO-studenten.

Thema Verbindend bestuur

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

We hebben de mogelijkheden uitgewerkt van een intensievere samenwerking binnen de Baronie. Ook werken we succesvol samen met Tilburg. We hebben verkend waar we deze samenwerking nog kunnen verdiepen en verbreden. Daarnaast hebben we het Verstedelijkingsakkoord voor de stedelijke regio Breda-Tilburg verder uitgewerkt. Ook met onze zustersteden Wroclaw en Yangzhou hebben we gewerkt aan een aantal doelstellingen. Verder hebben we ingezet op een oriëntatie op Duitsland en blijven we ons onverminderd internationaal profileren in netwerken die ertoe doen, zoals Eurocities en Connected Cities and Towns.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Samenwerking SRBT en in de Baronie

- **Stedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT)**
In het bestuurlijk overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT) van november 2020 is besloten om een verstedelijkingsstrategie en een aantal verstedelijkingsakkoorden uit te werken voor de stedelijke regio's in Brabant. De regio Breda-Tilburg is er daar één van. Samen met het Rijk, de provincie, de waterschappen en 19 gemeenten werken we dit akkoord uit voor de opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, economie, groen/blauw en klimaat/energie. Nog voor de zomer 2022 vindt hierover besluitvorming plaats in het BO Leefomgeving. In het BO MIRT dat plaatsvindt in het najaar van 2022 moet dit akkoord gesloten worden. De regionale investeringsagenda (RIA) voor de regio Breda is daarbij een belangrijke bouwsteen. Onlangs zijn we, in samenspraak met het ministerie van BZK/VRO, gestart met de verkenning van een woondeal voor de stedelijke regio Breda-Tilburg. Deze deal zien wij als ons antwoord op de versnelling van de woningbouwproductie die het Rijk gevraagd heeft. Een woondeal vormt ook een kwalitatieve verdieping en uitwerking van het verstedelijkingsakkoord.
- **Baronie**
De RIA heeft voor veel energie gezorgd in de Baronie. De betrokken gemeenten willen deze energie vasthouden en met elkaar onderzoeken waar deze nog meer gevonden kan worden. Binnen de 10 Baronie-gemeenten hebben we onderzocht welke meerwaarde we kunnen behalen door intensief samen te werken. Dat heeft een extern rapport met aanbevelingen opgeleverd. Op basis daarvan werken we nu in themateams verder uit waar de kansen liggen, langs de lijnen Bestuurlijk, Fysiek (RIA / SRBT) en Sociaal. De 10 gemeenten willen de samenwerking collectief borgen in de overdrachtsdocumenten voor de aankomende bestuursperiode.
- **BOELM (Breda, Oosterhout, Etten-Leur, Moerdijk)**
BOELM heeft regionale afspraken voorbereid voor nieuwe bedrijventerreinen, voor de RIA regio Breda en om het belang van de logistieke sector voor BOELM en de Regio West-Brabant (RWB) goed onder de aandacht te brengen bij de provincie. Met BUas en Avans Hogeschool hebben we de verdere samenwerking besproken.

Samenwerking RWB

- In 2021 hebben we de samenwerkingsafspraken uitgevoerd die in december 2020 zijn vastgesteld tussen de provincie en de RWB.
- Eind 2021 heeft de directeur van de RWB de opdracht gekregen om het actieprogramma verder uit te werken. Daarbij wordt per opgave aangegeven:
 - Wat de status is van de uitwerking.
 - Welke rollen de RWB als strategische organisatie blijft vervullen.
 - Welke activiteiten in uitvoering zijn en welke gemeenten hiervoor verantwoordelijk zijn.

- Waar kansen liggen voor verdergaande boven- en sub-regionale samenwerking.
De uitkomsten van de uitwerking maken deel uit van het overdrachtsdocument van het strategisch beraad.
- Het regionale arbeidsmarktbeleid stond ook in 2021 vrijwel helemaal in het teken van corona en de maatregelen om de effecten voor ondernemers op te vangen.
- De financiële bijdrage aan deze gemeenschappelijke regeling was uiteindelijk lager dan verwacht.

Samenwerking tussen West- en Midden-Brabant

- **Tilburg/Regiodeal Midden- en West-Brabant (RWB/Breda en Hart van Brabant/Tilburg)**
Breda en Tilburg pakken een deel van de nationale opgave voor de (versnelling van de) woningbouw op. Dat doen we samen met de gemeenten binnen Hart van Brabant en de Baronie. Dit moet leiden tot een verstedelingsakkoord tussen beide regio's, de provincie, de waterschappen en het Rijk. Daarnaast werken Tilburg en Breda succesvol samen aan andere grote en urgente maatschappelijke opgaven, zoals mobiliteit en veiligheid. Ook hebben we verkend waar de samenwerking verdiept en verbreed kan worden. Bijvoorbeeld wat betreft de aanpak voor kwetsbare wijken.
- **Regio voor Regionale Energiestrategie (RES) en waterschap**
Zoals afgesproken in het Klimaatakkoord, heeft de regio West-Brabant begin 2021 een zogeheten regionaal bod ingediend bij het Rijk. Dat bod kwam tot stand na overleg tussen de 16 gemeentes, waterschap Brabantse Delta, waterschap Rivierenland, de provincie en Enexis Netbeheer. In het bod is aangegeven wat de regio tot 2030 verwacht op te kunnen wekken aan duurzame energie. Daarnaast zijn binnen deze RES 1.0 de warmtevraag en de warmtebronnen geïnventariseerd. Bovendien hebben we een uitvoeringsprogramma RES vastgesteld dat lokaal en regionaal wordt uitgevoerd. Inmiddels zijn we gestart met het opstellen van de RES 2.0. Deze moet begin 2023 worden vastgesteld. Binnen de RES werken we ook samen met de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS) Midden-Brabant en de Amer-warmteregio (bovenregionaal warmtenet, aanlanding wind op zee).
- **Provincie**
Met de provincie hebben we gewerkt aan 3 thema's uit de samenwerkingsagenda: mobiliteit, natuur & water en verstedelijking. Het ging daarbij vooral over de hoofdstructuren van het nieuwe stadscentrum, waar de spoorzone deel van uitmaakt. Ook programmering en lobbywerk zijn hier onderdeel van (zie de paragraaf Grote projecten in de stad).
- **BrabantStad**
In 2021 zijn de BrabantStad-partners en de Brabantse waterschappen gestart met het opstellen van de Verstedelingsstrategie. We zijn gestart met een verkenning rondom gezonde verstedelijking. De resultaten daarvan nemen we mee in de strategie. Voor het thema Digitale Stad hebben we stappen gezet op het vlak van governance en financiering, zodat we in 2022 aan de slag kunnen met de uitrol van een Brabantbreed glasvezelnetwerk. De BrabantStad-partners ondertekenden daarnaast de samenwerkingsovereenkomst van de summit Slimme en Duurzame Mobiliteit BrabantStad 2020-2023. Daarin zijn afspraken gebundeld over de financiën en de personele inzet. Op het vlak van cultuur is een structurele samenwerking op gang gekomen op bestuurlijk en ambtelijk niveau.
Daarnaast hebben we in 2021 gewerkt aan een overdrachtsdocument, als voorloper van een nieuwe Stedelijke Agenda BrabantStad 2022-2026. In het overdrachtsdocument staat op hoofdlijnen wat de meerwaarde van BrabantStad is, op welke manier we willen samenwerken en samenkomen, en wat een toekomstige vorm voor BrabantStad zou kunnen zijn, als we kijken naar de actualiteit, de bestuurlijke behoefte en de relatie tot de regio's, het Rijk en Europa, inclusief een aantal kansrijke thema's. De nieuwe colleges geven zo nieuw elan, vorm en inhoud aan het netwerk en de samenwerking.
- **G40/VNG**
Afgelopen jaar hebben we verschillende sleutelposities ingenomen binnen de VNG en de G40. Zo waren onze bestuurders voorzitter van onder andere de Taskforce Duurzaam Economisch Herstel (Boaz Adank) en de commissie Sociale Impact COVID-19 (Paul Depla) en waren we lid van de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs (Miriam Haagh) en de commissie Ruimte, Wonen en Mobiliteit (Lieke Hendrix). Voor het G40-netwerk leverden we de voorzitter van het stedennetwerk zelf (Paul Depla) en de voorzitter van de themagroep Zorg, Jeugd en Onderwijs

(Miriam Haagh) binnen de Sociale Pijler. Hiermee hebben we de zichtbaarheid van onze stad vergroot en konden we onze wensen en belangen extra naar voren brengen. Dit leverde ons onder meer extra middelen op, zoals de MKB-deal en € 26 miljoen uit het Volkshuisvestingsfonds.

Internationale samenwerking

Meer over onze internationale samenwerking leest u in de paragraaf Stimuleren economische ontwikkeling in Breda.

Intensiveren externe betrekkingen

Door de ingrijpende sociaal-economische gevolgen van de coronacrisis moesten we in 2021 extra lobbyen richting de provincie en het Rijk. Soms deden we dat alleen en soms samen met partners vanuit verschillende netwerkverbanden. Thema's waarop we actief lobbyden, zijn onder andere: energie en klimaat, stedelijke ontwikkeling, mobiliteit, Verbeter Breda, cultuur, de corona-aanpak en diverse onderwerpen binnen het sociaal domein. Breda is een duurzame en betrouwbare partner van het Rijk en de provincie. Zo realiseren we steeds vaker gezamenlijk onze Bredase ambities en bouwen we aan de stad en onze dorpen. De discussie over het meerschallig samenwerken is in 2021 geïntensiveerd en zal de aankomende jaren verder vorm krijgen.

Door de coronamaatregelen en de kabinetsformatie zijn meerdere geplande (bestuurlijke) werkbezoeken en -ontmoetingen niet doorgegaan of online of op kleinere schaal georganiseerd. Ook in Brussel en Europa waren fysieke evenementen en bijeenkomsten niet mogelijk door corona, zoals de European Week of Regions and Cities, de EU Mobility Week, de EU Green Week en fysieke deelname aan EURO CITIES en het Access City Award Network. Offline en online hebben we wel verder gewerkt aan het onderhouden van onze Brusselse relaties. Ook hebben we met succes REACT-EU-middelen binnengehaald voor Breda. Daarnaast zijn we partner geworden in een Horizon Europe-subsidieproject. We hebben 2021 daarnaast benut om een EU-impactscan en een brede EU-subsidiescan te laten uitvoeren. Beide onderzoeksrapporten bevatten tactische aanbevelingen om in 2022 en verder nog slimmer Europese kansen voor Bredase ambities te benutten.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Jaarrekening 2021	Afwijking 2021
Lasten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	21.243	27.264	15.342	11.922
Grote projecten in de stad	6.668	9.750	11.234	-1.483
Dynamische stad	27.433	31.311	28.477	2.834
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	19.584	19.629	19.632	-3
Verbindend bestuur	1.883	1.983	1.819	164
Totaal Lasten	76.811	89.938	76.504	13.434
Baten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	11.008	16.626	7.340	9.285
Grote projecten in de stad	3.999	7.517	7.899	-382
Dynamische stad	223	373	382	-9
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	2.118	2.213	2.439	-226
Totaal Baten	17.348	26.729	18.060	8.669

Exploitatie	Primaire begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Jaarrekening 2021	Afwijking 2021
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	59.463	63.209	58.444	4.765

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Net als in 2020 was er veel ambtelijke inzet nodig voor crisismaatregelen. Bedrijven en instellingen gebruikten de steunmaatregelen van de regering en deden daarnaast een beroep op het lokale ondersteuningspakket. De belangrijkste resultaten van 2021 lichten we hieronder per thema toe. We komen in totaal € 4,8 miljoen voordeliger uit dan geraamd.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda: resultaat € 2,6 miljoen

Dit thema omvat een breed palet aan activiteiten. Denk aan: het stimuleren van de economie en ondernemerschap, financiële vertalingen van activiteiten uit de economische visie en grondexploitaties voor bedrijventerreinen. Voor de ontwikkeling van het merk 'Breda brengt het samen' investeren we extra in evenementen die hierbij aansluiten én in citymarketing.

- Effecten corona**
 Door alle kabinetsmaatregelen gaven we € 0,4 miljoen minder uit aan evenementen. Uitgestelde activiteiten bij projecten voor (nieuwe) bedrijventerreinen zorgen voor een resultaat van € 0,2 miljoen. Ook werd er € 0,3 miljoen minder uitgegeven aan beurzen, netwerken en door een gebrek aan (uitvoerings)capaciteit binnen digitaliseringsprojecten.
- Inzet steunmaatregelenpakket**
 Binnen dit thema was € 1,25 miljoen beschikbaar voor 7 maatregelen. Eind 2021 bleek dat € 0,8 miljoen niet is aangesproken. De aanpak van leegstand wordt bijvoorbeeld pas in 2022 uitgevoerd. Ook ontvingen we minder aanvragen voor financiële ondersteuning door (startende) ondernemers. De kosten voor een aantal ondersteuningsmaatregelen konden worden opgevangen binnen de reguliere begrotingen van de programma's.
- Overige onderwerpen**
 Het resultaat vanuit de grondexploitaties was € 0,5 miljoen voordeliger door de herziening bij de jaarrekening. Dit resultaat bestaat uit tussentijdse winstnemingen uit 3 grondexploitaties, verminderd met een voorziening voor de grondexploitatie Druivenstraat (zie de paragraaf Grondbeleid). 'Breda brengt het samen' en 'Externe betrekkingen' leverden een positief resultaat van € 0,2 miljoen op door de vertraging van een aantal activiteiten en ontwikkelingen, zoals de 'Week van de Toekomst' en de uitwerking van het concept 'stadsambassade', in combinatie met het niet doorgaan van een aantal Europese subsidies. Tot slot zorgden de lange doorlooptijd van de privacyprocedures en het gebrek aan beschikbare capaciteit voor € 0,1 miljoen overschot op de posten 'Smartcity' en 'digitalisering'.
- Toelichting op de grote afwijking bij de lasten en de baten**
 De werkelijke baten waren € 9,3 miljoen lager dan begroot. Dit is vooral toe te schrijven aan een aantal verkopen bij de grondexploitaties die niet meer in 2021 konden worden afgerond. Deze schuiven door naar 2022. De werkelijke uitgaven waren € 11,9 miljoen lager dan begroot. € 9,9 miljoen hiervan is toe te schrijven aan lagere kosten: € 1,3 miljoen voor kosten die doorschuiven naar 2022 en € 8,6 miljoen vanwege een lagere mutatie aan onderhanden werk bij de grondexploitaties werken. De overige € 2 miljoen bestaat voor € 1,7 miljoen uit lagere uitgaven door corona-effecten en een lagere inzet van het steunmaatregelenpakket.

Thema Grote projecten in de stad: resultaat € -1,1 miljoen

Bij gebiedsontwikkelingen willen we als stad een sprong voorwaarts maken. De financiële inspanningen die dit vraagt, staan onder dit thema.

- Grondexploitaties**
 Het nadelige resultaat binnen dit thema is voor € 0,9 miljoen toe te schrijven aan de grondexploitaties CrossMark en maakt deel uit van het totale resultaat van alle grondexploitaties, zoals opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.

- **Aanvullende expertise**
Daarnaast werd er voor € 0,1 miljoen meer uitgegeven voor Verbeter Breda. Hiermee huurden we aanvullende expertise in op het gebied van participatie.
- **Toelichting op de grote afwijking bij de lasten en de baten**
Ten opzichte van de begroting zijn de werkelijke lasten € 1,5 miljoen hoger. We voegden € 1,1 miljoen toe aan de voorziening voor Klavers Jansen. Daarnaast waren er in 2021 kosten voor de subsidie voor het Stationskwartier (€ 0,4 miljoen). Hier stond een subsidie van € 0,4 miljoen tegenover, wat de hogere inkomsten verklaart.

Thema Dynamische stad: resultaat € 2,8 miljoen

Onder dit thema vallen subsidies voor het ondersteunen van activiteiten en evenementen die passen bij het Verhaal van Breda. Samen met onze partners brengen we het beleid in de praktijk in een gezamenlijk uitgewerkte beleidsvisie kunst en cultuur 2019-2024. Onder dit thema vallen ook de financiële middelen voor het op orde houden van ons (historisch) erfgoed en het stimuleren van de combinatie cultuur, kunst en creativiteit in de stedelijke ontwikkeling.

- **Inzet steunmaatregelenpakket**
We hadden voor € 2,78 miljoen aan middelen vanuit het Rijk opgenomen om lokale culturele voorzieningen te ondersteunen. € 0,9 miljoen werd niet uitgegeven, doordat deze sector lang in lockdown moest blijven. In de komende periode zal blijken in hoeverre deze sector structureel is getroffen. Eind december 2021 heeft de gemeenteraad dan ook besloten om de resterende middelen door te schuiven naar 2022.
- **Effecten corona**
Nadat het hierboven genoemde maatregelenpakket was vastgesteld, kregen we vanuit het Rijk nog € 0,7 miljoen voor die culturele voorzieningen. Ook die middelen worden doorgeschoven naar 2022.
- **Overige onderwerpen**
Afgelopen jaar kwam er € 1 miljoen beschikbaar uit het Bestuursakkoord voor het concept 'realisatie kunsthal'. Inmiddels is het initiatief gegund en wordt het contract uitgewerkt. Na aftrek van de lage initiële kosten in 2021 worden deze middelen de komende jaren ter beschikking gesteld op basis van een activiteitenplan en een meerjarenbegroting. Vanuit de grootschalige projecten bleef er voor cultuur in de openbare ruimte ruim € 0,1 miljoen over, doordat de doorlooptijd van deze projecten afhankelijk is van externe factoren. Niet alle geplande activiteiten uit de Erfgoedvisie konden worden uitgevoerd. Mede door een capaciteitsprobleem binnen deze afdeling werd er in 2021 € 0,1 miljoen minder uitgegeven.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs: resultaat € 0,2 miljoen

Dit thema omvat de financiën voor de huisvesting van het onderwijs. De schoolgebouwen zijn eigendom van de stichtingen BreedSaam en Building Breda. Via een overeenkomst hebben we afspraken gemaakt over de instandhouding en de nodige vernieuwing. Hierin zitten ook financiële middelen vanuit de Wet educatie beroepsonderwijs. Breda is als contactgemeente verantwoordelijk voor educatietrajecten in de arbeidsregio West-Brabant. En samen met de provincie investeren we in het logistieke kenniscentrum Logistics Community Brabant.

- Door extra middelen vanuit het Rijk voor het naar werk ondersteunen van mensen hebben we ruim € 0,1 miljoen minder ingezet vanuit het budget van Werkend Leren.
- Omdat niet alle evenementen rondom 'Breda Studentenstad' door konden gaan, bleef ook hier ruim € 0,1 miljoen over.
- Tegenover de extra lasten van bijna € 0,3 miljoen aan noodzakelijke en energiezuinige maatregelen ter verbetering van het binnenklimaat in bestaande schoolgebouwen in 2021 staat een ontvangen bijdrage onder de baten van bijna € 0,3 miljoen vanuit de regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen (SUVIS 2021) door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Thema Verbindend bestuur: resultaat € 0,2 miljoen

De gemeente geeft invulling aan werk vanuit regionaal, nationaal en internationaal perspectief. Daarom hebben we binnen dit thema geld opgenomen om gemeenschappelijke regelingen te stimuleren en om bij te dragen aan landelijke organen, zoals de VNG.

- Dit resultaat wordt vooral verklaard door een voordeel bij de bijdrage aan de gemeenschappelijke RWB (€ 0,1 miljoen) en een voordeel bij de eenmalig beschikbaar gestelde middelen om de Baroniesamenwerking te onderzoeken (€ 0,06 miljoen).

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2021	Werkelijke uitgaven tm 2021	Vrijval 2021	Nog beschikbaar eind 2021	Geplande investeringen opgenomen in begroting 2022	Verwachte uitgaven 2022	Verwachte uitgaven 2023	Verwachte uitgaven 2024	Verwachte uitgaven 2025	Totaal
Ondernemend Breda										
CrossMark	12.817	2.013	-436	11.240	5.749	5.899	4.385	4.628	2.078	16.990
Economische zaken	4.851	111		4.740		2.740	2.000			4.740
Musea	727	4		723		18	705			723
Gasthuisvelden	3.930	363		3.567	5.570	1.012	1.250	6.875		9.137
Nieuwe Mark	20.663	1.944		18.719		3.810	3.989	3.905	7.015	18.719
Grondexploitaties	200	4		196	3.300	196		3.300		3.496
Verbeter Breda					3.000	1.000	2.000			3.000
Totaal	43.188	4.439	-436	39.185	17.619	14.675	14.329	18.708	9.093	56.805

TOELICHTING INVESTERINGEN

CrossMark

- In 2021 hebben we € 2 miljoen besteed aan voorbereidingen en investeringen in de infrastructuur en de openbare ruimte. Zo troffen we voorbereidingen voor de gebiedsontwikkeling van 't Zoet (€ 0,3 miljoen) en Klavers Jansen (€ 0,4 miljoen). Ook voor de aansturing van het programma Havenkwartier waren middelen benodigd (€ 0,5 miljoen). We startten met de verbouwing van de Stokvishallen als 1e stap van het transformatiescenario (€ 0,45 miljoen). Ook werkten we aan een internationale wachtruimte en aanpassingen in de openbare ruimte in de Strip (tezamen € 0,35 miljoen).
- In 2021 werd de grondexploitatie Klavers Jansen door de raad vastgesteld en geopend. Omdat het voorbereidingskrediet is bekostigd vanuit het krediet Stedelijke Ontwikkeling, hebben we een bedrag van € 0,4 miljoen overgeheveld naar CrossMark.
- De middelen die nog over zijn vanuit de kredieten voor CrossMark, worden vanaf 2022 ingezet voor investeringen in de openbare ruimte van de Strip en het Stationskwartier en voor de aanleg van de retentie in 't Zoet.

Economische zaken

BredaRing

We hebben een krediet van € 4,35 miljoen beschikbaar gesteld om de BredaRing voor te bereiden en aan te leggen en om een opstappunt te realiseren op de BrabantRing. Vanuit het krediet worden ook de aanloopverliezen in de periode 2021-2025 gedekt, inclusief de kapitaallasten voor het krediet, conform het businessplan, totdat er een break-even-punt is bereikt. In 2021 zijn er nog geen kosten gemaakt.

Masterplan verlichting

Vanaf 2021 worden een aantal gebouwen en standbeelden in de stad voorzien van speciale verlichting. Deze worden daardoor beter zichtbaar en tonen hun historische betekenis voor de koninklijke lijn, het Nassauverhaal van Breda.

Musea

Nieuw Stadsdepot

Het college heeft eind februari 2022 besloten om het besluit over de ontwikkeling van een nieuw Stadsdepot over te laten aan het nieuwe college.

Gasthuisvelden

Deze investeringen hebben betrekking op de aansturing van het programma Gasthuisvelden. Hiervoor was in de begroting 2021 een krediet beschikbaar van € 0,5 miljoen. In 2021 is voor de aankoop van Seelig-Zuid een krediet gevoteerd van € 3,43 miljoen. Naar verwachting worden de middelen in 2024 besteed.

Nieuwe Mark

Het krediet is gevoteerd voor de voorbereiding en realisatie van de Nieuwe Mark. In 2021 hebben we verder gewerkt aan het project Nieuwe Mark, de vergroening van de kades en de direct aangelegen openbare ruimte (Green Quays) en het bestemmingsplan voor de 2e fase. We hebben vooral gewerkt aan het bestek en het begeleiden van de aanbestedingsprocedure.

Grondexploitaties

Voor het project MFA Bavel is een voorbereidingskrediet beschikbaar van € 0,2 miljoen. Dit project is eind 2021 opgestart en de resterende middelen worden in 2022 ingezet.

Verbeter Breda

Voor Verbeter Breda was in 2021 en 2022 € 1,5 miljoen gereserveerd in het strategisch investeringsplan.

De planning voor dit project is geactualiseerd waardoor er middels een raadsvoorstel in Q1 2022 een bedrag van € 1,0 miljoen gevoteerd is voor 2022 en € 2,0 miljoen gereserveerd is voor 2023.

Deze middelen zijn gelabeld voor het Actieplan Verbeter Breda om op korte termijn eerste stappen te zetten met Verbeter Breda.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam	Soort document	Jaar
Economische visie	Kaderstellend	2019
Bestuursakkoord Lef en Liefde 2018-2022	Kaderstellend	2018
Uitgangspuntennotitie Cultuurbeleid Breda 2019-2028	Kaderstellend	2018
Cultuurvisie 'In verband met Cultuur'	Kaderstellend	2019
Breda doet, samen door 2019/2020	Kaderstellend	2018
Aan tafel	Kaderstellend	2017

Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Structuurvisie 2030	Kaderstellend	2012
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2018
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Ontwikkelvisie Claudius Prinsenlaan	Kaderstellend	2019
Erfgoedvisie 'Grondstof voor de toekomst	Kaderstellend	2019
Strategische onderwijs agenda	Kaderstellend	2020
Nota Grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Aanvullend beleidskader grondbeleid	Kaderstellend	2020
Nota bovenwijkse voorzieningen	Kaderstellend	2020
Nota van Uitgangspunten samenwerking CSM Provincie Noord Brabant Gemeente Breda	Kaderstellend	2020

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)

Ondernemend Breda
Verantwoordelijk bestuurder:
Bestuurlijk vervanger:

Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Boaz Adank

Belang Breda in verbonden partij in %:	100 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Als zelfstandig opererende uitvoeringsorganisatie van de Gemeente Breda was NV BrIM (NV Bredase Investeringsmaatschappij) jarenlang verantwoordelijk voor uitgifte van Bredase bedrijventerreinen. Naast verkoop en opnieuw uitgifte van bedrijventerreinkavels waren acquisitie, promotie en relatiebeheer de belangrijkste taken van de NV BrIM.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Een aantal jaar geleden viel het besluit de NV BrIM hiervoor niet langer in te zetten. We werken aan afbouw en eventuele ontmanteling van de NV.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Website NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant:	REWIN
Verantwoordelijk bestuurder:	Boaz Adank
Bestuurlijk vervanger:	Tim van het Hof
Belang Breda in verbonden partij in %:	10,3%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Het doel van REWIN is het bevorderen van de werkgelegenheid en het versterken van de economische structuur van de regio West-Brabant. De 16 West-Brabantse gemeenten en RWB zijn aandeelhouders van de NV REWIN West Brabant.

REWIN richt zich op de regionale speerpuntsectoren (logistiek, agrofood/biobased, maintenance en creatieve dienstverlening), het werven van nieuwe bedrijven naar de regio West-Brabant en het stimuleren van start-ups en groei bij het midden- en kleinbedrijf in West-Brabant.

Voor de speerpuntsectoren is er een programmastructuur. Onder leiding van een Triple Helix stuurgroep werkt REWIN aan innovatie, business development, human capital en acquisitie.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

NV REWIN krijgt inhoudelijk aansturing van de Economic Board West-Brabant. Deze zet inhoudelijke lijnen uit, ziet toe op uitvoering en resultaten en profileert de regio op een hoger schaalniveau.

Er is afgelopen periode vaak gesproken over financiering van het programma Creatieve Dienstverlening en het startup ecosysteem. Vooralsnog gebeurt financiering tot en met 2022 uit incidentele middelen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Uiteenlopende zienswijzen over bijdragen vanuit gemeenten Regio West-Brabant zorgt dat op onderdelen ambities misschien niet uitkomen.

Er is steeds meer vraag voor cofinanciering bij subsidieoproepen vanuit Rijk en EU. In Regio West-Brabant is geen cofinancieringsfonds. Hierdoor kost het veel tijd en inspanning om op korte termijn alsnog geld beschikbaar te hebben voor onverwachte kansrijke projecten.

NV Stadsherstel Breda

Ondernemend Breda	Thema Dynamische stad
Website NV Stadsherstel Breda:	Stadsherstel Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg
Belang Breda in verbonden partij in %:	13,05 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Gemeente Breda is aandeelhouder van NV Stadsherstel Breda (13,05%). Het doel van Stadsherstel Breda is historische monumentale gebouwen en/of beeldbepalende objecten te kopen, restaureren en exploiteren. Daarmee werkt NV Stadsherstel Breda ook aan gemeentelijke erfgoeddoelen. De Gemeente Breda en NV Stadsherstel Breda hebben een samenwerkingsovereenkomst die de gemeentelijke inzet borgt in projecten van NV Stadsherstel Breda. Deze zal in 2022 worden herijkt.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

NV Stadsherstel heeft een vastgoedportefeuille met enkel monumenten. Veelal in eigendom, de Vishal en Lunet B in erfpacht van de gemeente Breda. Momenteel zijn alle objecten verhuurd.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het Klapkot is verhuurd aan de brouwerij. Sinds het faillissement van restaurant Binnen is dit pand niet in gebruik. Eerdere gesprekken met een nieuwe exploitant zijn niet succesvol afgerond, waardoor er nog steeds sprake is van leegstand. Het huurcontract met de brouwerij is wel verlengd, waardoor het risico op inkomstenderving per eind 2022 is afgewend.

Aan het Klapkot is gebruik van de Vishal als buitenterras gekoppeld. Afgelopen jaren is de Vishal los verhuurd. Hieronder liggen geen goede afspraken tussen gemeente als eigenaar en NV Stadsherstel. Vanwege corona krijgt de horeca ruimte voor terrassen, maar voor de periode daarna moeten we goede afspraken maken over eventueel apart gebruik van de Vishal.

Chassétheater beheer NV

Ondernemend Breda	Dynamische stad
Website NV Stadsherstel Breda:	Chassé theater
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	100 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Het Chassé Theater is een maatschappelijke instelling die met film en podiumkunsten wil bijdragen aan het geluk van alle inwoners van Breda. Theater en film laten ons genieten, bieden ons nieuwe inzichten over de zin van het leven en appelleren aan onze relatie tot de ander. De gezamenlijk beleefde (film)theaterervaring nodigt uit tot dialoog en maakt het mogelijk om als mens, en als gemeenschap, te groeien.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

De exploitatie van het Chassé Theater is in grote mate afhankelijk van de ontwikkelingen rond corona. Binnen de mogelijkheden doet het Chassé Theater er alles aan om zo veel mogelijk voorstellingen en producties te tonen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Stagnerende kaartverkoop vanwege corona en onderhoud pand en installaties.

GR Regio West Brabant

Ondernemend Breda	Verbindend bestuur
Website Regio West Brabant:	Regio West Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Tim van het Hof
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	26,04 %
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Regio West-Brabant is een netwerkorganisatie in het hart van de regio. Vanuit deze GR informeert, faciliteert, verbindt, regisseert en adviseert een team van deskundigen de colleges van de West-Brabantse gemeenten. West-Brabant is een belangrijke strategische gesprekspartner voor andere regio's, de provincie Noord-Brabant, het Rijk en Europa voor ontwikkelingen die zich binnen en buiten onze regio afspelen. Het beleid van de Regio West-Brabant krijgt vorm aan de hand van programma's.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Regio West-Brabant (RWB) heeft stevige ambities waarmee ze ook in 2023 vol aan de slag gaan. Dit is in lijn met het actieprogramma 2019-2023 en eind 2020 gemaakte samenwerkingsafspraken met de provincie. RWB zet in op een duurzaam, toekomstbestendig West-Brabant. Voortbouwend op thema's als economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte. Zij pakken deze steeds meer integraal op, met de strategie verbinden, verslimmen en verduurzamen. Versterking van de innovatiekracht en agglomeratiekracht staan centraal.

Er wordt samengewerkt op verschillende schaalniveaus in steeds wisselende samenstellingen. Het managen van deze complexiteit vraagt flexibiliteit, focus en duidelijke keuzes van de deelnemende gemeenten.

Naast deze hoofdlijnen zorgt de betrokkenheid bij projecten voor direct zichtbaar resultaat. Bijvoorbeeld de Regio Deal, het Onderzoek en Ontwikkelingsfonds en West-Brabant werkt met Talent. In de aanpakken van de opgaven is steeds meer sprake van gebieds- en themagericht werken. Richting de realisatie worden steeds vaker allianties gevormd binnen en buiten de regio. Met een belangrijke voortrekkersrol van een aantal inhoudelijke regiegemeenten. Het eigenaarschap ligt bij de betrokken gemeenten zelf. Dit vraagt om duidelijke keuzes over de eigen inzet als gemeente in de gezamenlijke, regionale agenda en een koppeling met de eigen beleidsagenda's en projectportfolio. Door het slim inzetten van bestaande middelen en capaciteit in de regio bereiken we samen meer.

Bestuurlijke en ambtelijke inzet en betrokkenheid van gemeenten zijn harde randvoorwaarden om de gezamenlijke ambities waar te maken.

Vanuit Europa en Rijk ligt er veel geld op de plank. Er zijn miljoenen beschikbaar voor West-Brabant. Daarmee kunnen we de economie een stevige impuls geven. Dat vraagt op voorhand inzet van deelnemende gemeenten zelf, in capaciteit en in financiën. De beschikbare middelen zijn daarvoor niet toereikend. Ambities en middelen moeten met elkaar in evenwicht zijn.

Binnen de RWB staat de vraag centraal waar we voor gaan in de regionale samenwerking en wat we daar voor over hebben. Zowel in geld als in menskracht. Dit krijgt vervolg met de nieuwe colleges en raden in 2022.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Afhankelijkheid van (vaak personele) inzet van gemeenten bepaalt de slagingskans van regionale projecten.
- Uiteenlopende zienswijzen omtrent commitment vanuit gemeenten in de Regio West-Brabant zorgt dat de basisfinanciering van de gemeenschappelijke regeling onder (toenemende) druk staat.

- Er is steeds vaker vraag naar cofinanciering bij subsidieoproepen vanuit o.a. Rijk en EU. In de Regio West-Brabant is geen cofinancieringsfonds. Hierdoor kost het veel tijd en inspanning om op korte termijn alsnog geld beschikbaar te krijgen voor onverwachte kansrijke projecten.

Belgisch Nederlands Grensoverleg

Ondernemend Breda	Verbindend bestuur
Website BeNeGo:	BeNeGo
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	9,56 %
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partijen

Bijdrage verbonden partij aan programma

In totaal 25 grensgemeenten in de provincies Antwerpen respectievelijk Noord-Brabant vormen samen het Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BENEGO). Het totale gebied heeft bijna 1 miljoen inwoners en een oppervlakte van 190.000 ha.

Het samenwerkingsverband werd opgericht in 1968 als een informele associatie van een 11-tal gemeenten die behoren tot de provincies Noord-Brabant respectievelijk Antwerpen. In 1986 werd het samenwerkingsverband geformaliseerd tot een internationale rechtspersoon. BENEGO is juridisch een BGTS (Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking). Doel is het bevorderen van grensoverschrijdend bestuurlijk overleg en grensoverschrijdende samenwerking en het behartigen van de gemeenschappelijke belangen. Om zo bedreigingen te keren én kansen te pakken, in samenwerking met alle instanties die daarbij kunnen helpen.

De landsgrens die met het Verdrag van Schengen vrijwel onzichtbaar is geworden, vormt in de praktijk vaak nog een obstakel als het gaat om thema's als klimaatverandering, grensarbeid, bestrijding van criminaliteit, milieubescherming en waterbeheersing, rampenpreventie, ambulancevervoer en openbaar vervoer. Daarnaast worden kansen die de nabijheid van het buurland biedt over en weer nog onvoldoende benut.

De samenwerking en afstemming binnen BENEGO richt zich met name op concrete problemen met grensoverschrijdend verkeer.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Het netwerk bestaat inmiddels meer dan vijftig jaar en de activiteiten worden bekostigd via de jaarlijkse bijdragen van de deelnemende gemeenten.

BENEGO is in 2020 gestart met een professionaliseringsslag voor betere samenwerking, grotere zichtbaarheid en betere externe communicatie. In het voorjaar van 2022 vindt een evaluatie hiervan plaats.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de continuïteit van het grensgemeenten netwerk is bestuurlijk draagvlak essentieel.

